

BOERENZWALUW

JOURNAAL

FRIESLAND

2015

Foto © Ferry Dutscher.

Boerenwaluw jongen bedelen na het uitvliegen vaak nog wel enkele dagen om voedsel bij hun ouders.

Een uitgave van ringer R24/ Jan de Jong uit Joure (Friesland).

Verbonden aan Vogeltrekstation Wageningen (www.vogeltrekstation.nl).

Onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW).

Correspondentieadres ringer; Elias Annes Borgerstraat 66 8501 NG Joure. Tel 0513-414788.

Email j.d.jongringer403@home.nl Blog <http://blog.seniorennet.be/frieslandnatuurnieuws>

Het Copyright van de Fotos en pentekeningen in dit Journaal berust bij de tekenaar en de fotografen.

Dit is een overzicht van de ring activiteiten van Ringer R24 die in 2015 in Friesland zijn uitgevoerd o.a. ten bate van het RAS-project Boerenwaluw van het Vogeltrekstation Wageningen. Overname van (ring)gegevens niet toegestaan zonder toestemming van de auteur en het Vogeltrekstation.

Inhoudsopgave.

1. Voorwoord	4
2. Eigen onderzoek in Friesland	5-46
2.1. Vangsttotalen tabel in 2015	5
a. Nestjongen nader bekeken	6-7
2.2. Terugmeldingen en eigen terug vangsten	7-14
2.2.1. Terugvangsten van voorgaande jaren	7-8
a. Als nestjong geringd	7
b. Als 1kj geringd	7
c. Als volwassen geringd	8
2.2.2. Bijzondere terugmeldingen per vangplek	8
a. De Knipe	8
b. Grou	8
c. Kortehebben	8-9
d. Langezwaag	9
e. Rohel Tjeukemeer	9
f. Terwispel	9-10
g. Warga	10
h. Warns	11-12
2.2.3. Aantekeningen van de eigen ringplekken	12-31
a. Broek	12
b. De Knipe	12-13
c. Goingarijp	13
d. Grou	14-15
e. Heerenveen	15
f. Kortehebben	15
g. Lippenhuizen	15
h. Luinjeberd	15
i. Oldeouwer	16
j. Rohel Tjeukemeer	16-17
k. Rotstergaast	17
l. Snikzwaag	17
m. Terband	17
n. Terwispel	17-23
o. Vegelinsoord	23
p. Warga	23-25
q. Warns	25-31
2.2.4. Effecten van stickeronderzoek in 2014	31
2.2.5. Onderzoek aan onbevuchte eieren in 2015	32
3. Voortgang onderzoek witte vlek op staartpen ST6	33-37

4. Vroege en late meldingen uit de provincie Friesland	37-39
4.1. Vroege meldingen.....	37-38
4.2. Late waarnemingen.....	38-39
5. Wist U dat	39
6. Losse aantekeningen in 2015	40-48
a. Grauwe vliegenvanger kraakt nest boerenzwaluw	40
b. Opvallend jonge boerenzwaluw in Schiedam ontdekt.....	40-41
c. Derde legsel boerenzwaluw vastgesteld bij Hommerts.....	42
d. Aankomstdata boerenzwaluw in stal te Oudehaske.....	42
e. Dode albino boerenzwaluw geschonken aan Natuurmuseum Leeuwarden.....	42-43
f. Ook in Engeland is een witte boerenzwaluw gezien.....	43-46
g. Overspelige boerenzwaluw dumpst ei bij biologische vader	47-48
7. Uit de oude doos	48-49
a. Net te laat om te ringen.....	48
b. Nestjongen verwarmen eieren vervolg legsel.....	48
c. Bijzondere doodsoorzaak.....	49
d. Vangen met mistnet zorgt soms voor opmerkelijke gevallen.....	49
8. Dankwoord en slot	49-50

Hee jongens moet je horen het 4^e Boerenzwaluw Journaal Friesland is uit! Kijk wat Jan nu weer te vertellen heeft.

1. Voorwoord.

Veel materiaal is er verzameld in 2015, zoveel zelfs dat we maar een klein deel hiervan kunnen publiceren. Ik hoop dan ook dat dit 4^e Boerenzwaluw Journaal voor Friesland door velen zal worden gelezen en dat het een inspiratie mag zijn voor mensen die zich bezighouden met het onderzoek aan boerenzwaluwen in ons land. Dank voor allen die daar dit jaar ook weer een bijdrage aan hebben geleverd en aan al die adressen waar ik zwaluwen heb mogen ringen in stallen en schuren. Zonder al die medewerking had ik dit verslag niet kunnen maken.

In 2015 zijn er veel boerenzwaluwen van een pootring voorzien en heb ik veel “oude bekenden” op de broedplekken aangetroffen. Er waren erg veel plekken die ik niet heb kunnen bezoeken gewoon omdat het me aan tijd ontbrak. Op sommige plekken bleken zoveel boerenzwaluwparen aanwezig te zijn dat er met recht gesproken mag worden van kolonie vorming. Heel veel oude maar ook eerste jaars boerenzwaluwen werden in 2015 onderzocht op de witte vlek op de buitenste staartpen ST6 door er zoveel mogelijk fotos van te nemen. Dit jaar is meer gekeken naar de witte vlek van eerste jaars boerenzwaluwen die zowel in als buiten de broedschuur/stal zijn geringd of terug gevangen. Daaruit blijkt dat ook bij eerste jaars er toch nog een enorme variatie is aan lengte van de witte vlek op de buitenste staartpen. In het verslag meer hierover. Veel leesplezier.

Boer in gesprek met zijn vrouwelijke medewerkers

Boer en Friese ondernemer “in gesprek” met zijn vrouwelijke medewerkers;

Meiden, problemen alom, ik ben er mee aan:

Te veel lachgas, mestoverschot, veel boerenzwaluwen, nog meer mest, mestheffingen, demonstraties, verzurings problemen, oormerken, boekhouding, melkquota, Brussel, muizenplagen, klimaatsveranderingen en minder weidevogels. En nu ook nog het behoud van ONZE zwaluwenstand.

2. Eigen onderzoek in Friesland.

2.1. Vangsttotalen in 2015.

In de Tabel hieronder een opgave van de door mij gevangen en gecontroleerde aantallen boerenzwaluwen.

Ringer R24	Jan de Jong	Totaal	Geringd in 2015					Terug vangsten vóór 2015				2015	2015
		2015	man	Vr.	onb.		pulli	man	vrouw	onb.	<2015	eind	broed
plaats	naam	geringd	n1kj	n1kj	n1kj	1kj	totaal	n1kj	n1kj	n1kj	totaal	totaal	paren
Broek	Rijkema	18	9	9							0	18	
De Knipe	Durkstra A.	49	13	14	3	14	5		1		1	50	
Goingarijp	Bloemers I.	20	2	3			15				0	20	
Grou	Hoekstra Sj.	118	9	18	1		90	10	5		15	133	
Grou	Wartena D.	0***									0	0	
Kortehemmen	Mollenhorst H.	21	9	8		4			2		2	23	
Kortehemmen	Postma Sj.	9					9				0	9	
Lippenhuizen	Jager L.	0***									0	0	
Luinjeberd	Zwieten v Theo	93	12	12	2	3	64	2	1		3	96	
Oldeouwer	Stastra F.	84	3	9			72	1	2		3	87	
Rohel 2*	Tjeukemeer	57	13	4		40			1		1	58	
Terband	Tjepkema T.	41	3	4	1		33		3		3	44	
Terwispel	Berga G.	17	5	7			5	4	3		7	24	
Terwispel	Veenstra H.	55	13	11		2	29	2	3		5	60	
Terwispel	Vries de A.	100	8	9			83	9	6		15	115	
Vegelinsoord	Jansma K.	0***									0	0	
Warga	de Boer K.	86	7	6			73	2	2		4	90	
Warga	Kooistra A.	11	1	1			9		1		1	12	
Warga	Talsma S.	137	10	16	1		110	9	11		20	157	
Warns	Dijkstra B.	12		2	1	9					0	12	
Warns	Dijkstra P.J.	152	31	37	5	14	65	3	2	1	6	158	
Warns	Smid B.	331	31	32	1	23	244	17	22		39	370	
Terwispel	Dijkstra	0***									0	0	
Terwispel	Bosje M.	0***						1			1	1	
Terwispel	Wind E.	0***										0	
Terwispel	Bosma O.	0***										0	
Terwispel	Jager A.	113	11	13		3	86	7	7		14	127	
Terwispel	Steenwijk A.	72	4	11			57	10	7		17	89	
Terwispel	Venema A.	80	4	10		66		18	9		27	107	
Terwispel	Vos de O.	1		1				1			1	2	
Terwispel	Vlietstra K.	0***									0	0	
Terwispel	Wagenaar Sj.	27	2	5		1	19	5	3		8	35	
Totaal		1704	200	242	15	179	1068	101	91	1	193	1897	

*1 Witte kolommen = RAS-locatie R24 te Terwispel. *2 Rohel Tjeukemeer. Deels vangsten op slaapplek.

***Wegens tijdgebrek of verbouwing weinig of niet bezocht.

Tabel 1. Aantal nieuw geringde Boerenzwaluwen in 2015 en terug gevangen vogels van vóór 2015 per locatie.

a. Nestjongen nader bekeken in 2015.

Het geringde aantal nestjongen (1068) in 2015 was verdeeld over 280 nesten met een gemiddeld van 3.81 nestjong per nest. Vergelijken we het gemiddeld geringde aantal nestjongen met 2014 dan blijkt dat er heel wat meer nesten in 2015 met een, twee of drie jongen geringd zijn en dat daardoor het gemiddelde in 2015 ook flink lager ligt dan andere jaren.

Nieuwsgierig geworden naar de volledige cijfers vanaf de beginjaren betreffende het gemiddelde aantal geringde jongen per jaar heb ik deze vanaf 1996 allemaal uitgezocht en geplaatst in Tabel 2. De jaren van vóór 1996 (1992 t/m 1995) moeten nog uitgezocht en verwerkt worden. Het bleek dat er een enorme variatie was van het geringde aantal nestjongen per jaar. Toch springt recent het jaar 2014 er zeer goed uit met een gemiddeld aantal geringde jongen van 4.21 (4.206) per nest.

Jaar	N nesten	Aantal nesten met N pulli geringd							Aantal pulli	Gemiddeld Per jaar	jaar
		1 P	2 P	3 P	4 P	5 P	6 P	7 P			
1996	268	3	23	46	99	89	8	0	1076	4.01	1996
1997	287	11	15	36	97	102	25	1	1204	4.20	1997
1998	73	2	5	11	19	26	9	1	312	4.27	1998
1999	126	3	8	14	52	40	9	0	523	4.15	1999
2000	39	0	2	4	13	16	4	0	172	4.41	2000
2001	5	0	0	0	2	2	1	0	24	4.80	2001
2002	25	1	0	1	7	12	4	0	116	4.64	2002
2003	2	0	0	0	0	1	1	0	11	5.50	2003
2004	90	2	4	12	34	33	5	0	377	4.19	2004
2005	87	1	12	20	28	19	5	2	336	3.86	2005
2006	84	1	4	10	29	35	5	0	360	4.24	2006
2007	77	2	8	15	28	19	5	0	300	3.90	2007
2008	19	0	1	4	8	5	1	0	77	4.05	2008
2009	139	6	9	24	52	42	6	0	550	3.96	2009
2010	99	4	5	20	43	23	4	0	385	3.89	2010
2011	112	3	14	25	34	34	2	0	424	3.79	2011
2012	170	8	10	31	57	57	7	0	676	3.98	2012
2013	217	7	13	37	73	77	10	0	881	4.06	2013
2014	232	4	7	45	78	79	18	1	976	4.21	2014
2015	280	18	20	64	87	76	15	0	1068	3.81	2015
Totaal	2431	76	160	419	840	787	144	5	9848	4.051	1996-2015

Tabel 2. *Mijn opgave per jaar vanaf 1996 tot 2015 van het aantal geringde pulli per nest, het aantal nesten, totaal aantal pulli per jaar en het gemiddeld aantal geringde jongen per nest.*

Opvallend in tabel 2 is dat in 2015 de legsels met 1,2 en drie jongen veel hoger ligt dan in andere jaren. De oorzaak daarvan kan divers zijn o.a. veel vervolgd legsels, meer sterfte van nestjongen door koude of hitte perioden, minder voedselaanbod, etc.

Kijken we naar de gegevens (Tabel 3) van 2015 en 2014 van Tseard Hiemstra en zoon Derick Hiemstra dan zien we dat er in de gegevens van Friesland en Groningen iets verschil zit en ook gemiddeld rond de 4 pulli per nest ligt.

Boerenzwaluw nestjongen geringd in 2015 in Friesland (FRL) en Groningen (GR) Door Derick © en Tseard Hiemstra ©											
Prov.	N nesten	Aantal nesten met N pulli geringd							Aantal pulli	Gemiddeld Per jaar	jaar
		1 P	2 P	3 P	4 P	5 P	6 P	7 P			
GR	174	11	17	24	61	49	11	1*	680	3.908	2014
FRL	251	13	21	37	68	90	22	0	1020	4.063	2014
totaal	425	24	38	61	129	139	33	1*	1700	4.000	2014
GR	183	8	18	30	69	51	7	0	707	3.863	2015
FRL	233	10	18	37	80	74	13	1	932	4.000	2015
totaal	416	18	36	67	149	125	20	1	1639	3.939	2015

1*= 8 pulli

Tabel 3. Opgave van 2014 en 2015 van het aantal geringde pulli per nest, het aantal nesten, totaalaantal pulli per jaar en het gemiddeld aantal geringde jongen per nest van Tseard en Derick Hiemstra.

2.2. Terugmeldingen en eigen terug vangsten.

Veel boerenzwaluwen zijn in 2015 meerdere malen terug gevangen doch deze werd maar 1 x als individue gerekend. Het aantal gevangen individuen van voorgaande jaren bedroeg in 2015 in totaal 193. Daarvan waren er 101 mannen, 91 vrouwen en 1 daarvan is het geslacht onbekend. Van deze 193 boerenzwaluwen hadden er vier betrekking op controle vangsten van andere ringers en 189 eigen terug vangsten.

2.2.1. Terug vangsten van voorgaande jaren.

a. Als nestjong geringd.

In totaal zijn vierendertig (17,62%) terug gemeld in 2015 die in voorgaande jaren als nestjong geringd zijn. Daarbij hadden 29 betrekking op mannen, 4 op vrouwen en 1 nog onbekend. Het aandeel mannen is in dit geval opvallend groot (85,29%). Mannen werden als pulli geringd in 2008 (1x), 2011 (2x), 2012 (4x), 2013 (9x) en 2014 (13 x). De vier vrouwen werden als pulli geringd in 2012 (1x), 2013 (2 x) en 2014 (1x). Een keer werd er een geslacht onbekend terug gemeld (2014). Kijken we specifiek naar de vier vrouwen dan is de vogel uit 2012 geringd als nestjong in Langezwaag in 2015 een volwassen vrouw die zich in Terwispeel als broedvogel heeft gesetteld.

b. Als 1kj geringd.

In totaal zijn twaalf (6,22%) terug gemeld in 2015 die in voorgaande jaren als 1kj geringd zijn. Daarbij hadden 9 betrekking op mannen en 3 op vrouwen. Mannen werden als 1kj geringd in 2012 (2x) en 2014 (7x). De drie vrouwen werden als 1kj geringd in 2012 (1x), 2013 (1x) en 2014 (1x).

Ook het aandeel mannen (75%) is bij de als jonge vogels geringd dus opvallend groot.

Kijken we naar de vrouwen dan is de vogel uit 2014 geringd als 1kj op een slaappleats in het Drontermeer en dus niet afkomstig uit de directe omgeving.

c. Als volwassen geringd.

In totaal zijn 147 (76,16%) terug gemeld in 2015 die in voorgaande jaren als na1kj geringd zijn. Van 2011 (5x), 2012 (11x), 2013(34) en 2014 (97x). Daarbij hadden uiteindelijk 63 (42.86%)betrekking op mannen en 84(57.14%) op vrouwen. Bij de als volwassen geringde boerenzwaluwen is opvallend dat het aandeel terug gemelde vrouwen groter is! Dit komt omdat als ze eenmaal gesetteld zijn (na het 1^e jaar van de geboorte) ze zich niet over een grote afstand meer behoeven te verplaatsen om incest te voorkomen en ze een grotere binding hebben met het nest. Dat verspreiden doen de vrouwen dus vooral in het 1^e levensjaar nadat ze uit Afrika terugkomen!

2.2.2. Bijzondere terugmeldingen per vangplek.

(Stand 20-12-2015)

a. De Knipe (1).

Ring NLA. BA...29359 o nestjong 08-06-**2012**. Langezwaag, Fam. Fekken **Nederland**.
14-08-2015. De Knipe, A. Durkstra, **Nederland**.
Gevangen en los als vrouw na1kj./broedvogel.
Afstand: 1 km. Tijd: 1162 dagen.
Bericht ontvangen: 15-08-2015.

b. Grou (3).

Ring NLA. AU...41283 o pull 01-09-2014. Grou, Sj. Hoekstra **Nederland**.
11-05-2015. Grou, Sj. Hoekstra, **Nederland**.
Dood, onbekend hoe lang al.
Afstand: 0 km. Tijd: 252 dagen.
Bericht ontvangen: 21-05-2015.

Ring NLA. AU...43082 o pull 26-05-2015. Grou, Sj. Hoekstra **Nederland**.
12-11-2015. Grou, Sj. Hoekstra, **Nederland**.
Dood, onbekend hoe lang al.
Kadaver onder auto in garage gevonden.
Waarschijnlijk een verkeersslachtoffer.
Afstand: 24 km. Tijd: 169 dagen.
Bericht ontvangen: 25-11-2015.

Ring NLA. AU...43883 o pull 30-06-2015. Grou, Sj. Hoekstra **Nederland**.
14-08-2015. Zwarte Meer West, Overijssel **Nederland**.
Gecontroleerd op slaapplek om 22.00 uur
door ringer S.B.Deuzeman.
Afstand: 55 km. Tijd: 44 dagen.
Bericht ontvangen: 20-12-2015.

c. Kortehebben (2).

Ring NLA. BD...06017 o 1kj 25-07-**2014**. Drontermeer thv. Eiland Eekt **Nederland**.
28-07-2015. Kortehebben, H. Mollenhorst, **Nederland**.
Gevangen en los als vrouw na1kj./broedvogel
Afstand: 68 km. Tijd: 367 dagen.
Bericht ontvangen: 29-07-2015.

Ring NLA. BA...75339 o nestjong 10-06-**2013**. Kortehebben, J.van der Wal, **Nederland**.
28-07-2015. Kortehebben, H. Mollenhorst, **Nederland**.
Gevangen en los als vrouw na1kj./broedvogel
Afstand: minder dan km. Tijd: 777 dagen.
Bericht ontvangen: 29-07-2015.

d. Langezwaag (1).

Ring NLA. BC...24299 o nestjong 06-08-2014. Langezwaag, **Nederland**.
13-05-2015. Langezwaag, **Nederland**.
Vers dood gevonden in stal.
Afstand: 1 km. Tijd: 279 dagen.
Bericht ontvangen: 21-5-2015.

e. Rohel Tjeukemeer (3).

Ring NLA. AJ...87674 m na1kj 09-05-**2010**. Rohel Tjeukemeer, **Nederland**.
13-02-2012. Ebakken, Ikom- Abanliko Road, **Nigeria**.
Gevangen en los door Italiaanse ringers.
Afstand: **5177 km**. Tijd: 644 dagen.
Bericht ontvangen: 03-02-2015. Ook al in 2012 ontvangen via B.van den Brink!

Ring NLA. AU...22609 o1kj 28-08-2013.Rohel Tjeukemeer, **Nederland**.
06-08-2015.Rohel Tjeukemeer, **Nederland**.
Afstand: 0 km. Tijd: 707 dagen.
Gecontroleerd en los als vrouw na 1kj.
Eigen terug vangst op de ringplek!
Bericht ontvangen 09-08-2015.

Ring NLA. AV...48536 o 1kj 10-07-**2013**.Rohel Tjeukemeer, **Nederland**.
10-09-2015.Bree, Limburg, **Belgie**.
Gevangen en los als vrouw na1kj door ringer.
Afstand: 205 km. Tijd: 791 dagen.
Bericht ontvangen: 14-12-2015.

f. Terwispel (8).

Ring NLA. AU...41763 o 1kj 12-08-2014. Terwispel, A. Venema, **Nederland**.
16-09-**2014**. Brecht Antwerpen, **Belgie**.
Gevangen en los als 1kj door ringer.
Afstand: 209 km. Tijd: 34 dagen.
Bericht ontvangen: 29-03-2015.

Ring NLA. AU...42080 m na1kj 21-05-**2014**. Terwispel, A. Steenwijk **Nederland**.
23-04-2015. Terwispel Venenbuurt, **Nederland**.
Gevangen en los als m na1kj door ringer W. Bil.
Afstand: 0 km. Tijd: 336 dagen.
Bericht ontvangen: 24-04-2015.

Ring NLA. AU...43115 o nestjong 01-06-2015. Terwispel, A. de Vries **Nederland**.
28-06-2015. Terwispel Mouwewei, **Nederland**.
Dood gevonden door Ilse Steenwijk als verkeersslachtoffer
Afstand: 0 km. Tijd: 26 dagen.
Bericht ontvangen: 06-07-2015.

Boerenzwaluw Journaal 5 Friesland 2015

- Ring NLA. BC...24187 o nestjong 22-06-**2014**. Langezwaag, **Nederland**.
11-05-2015. Terwispel M. Bosje, **Nederland**.
Vers dood gevonden in stal. Vogel is volwassen mannetje.
Afstand: 4 km. Tijd: 323 dagen.
Bericht ontvangen: 17-5-2015.
- Ring NLA. BE...28654 m na1kj 05-07-2015. Terwispel Venebuurt, **Nederland**.
06-07-2015. Terwispel A. Steenwijk, **Nederland**.
In loods terug gevangen
Afstand: 0 km. Tijd: 1 dag.
Bericht ontvangen: 06-07-2015.
- Ring NLA. BE...28839 o nestjong 27-06-2015. Langezwaag, **Nederland**.
14-08-2015. Terwispel A. Venema, **Nederland**.
In schuur binnengevlogen en gecontroleerd door A. Venema
Afstand: 5 km. Tijd: 47dag.
Bericht ontvangen: 07-09-2015.via A. Venema
- Ring NLA. AK...04927 o nestjong 10-07-**2013**. Langezwaag, **Nederland**.
02-06-2015. Terwispel G. Berga, **Nederland**.
Gevangen en los als vrouw na 1kj.
Afstand: 3 km. Tijd: 691 dagen.
Bericht ontvangen: 04-06-2015.
- Ring NLA. AU...22229 o 1kj 27-07-**2013**. Terwispel, A. Venema **Nederland**.
02-07-2015. Boelenslaan, **Nederland**.
Gevangen en los als v na1kj door ringer T. Hiemstra.
Afstand: 15 km. Tijd: 705 dagen.
Bericht ontvangen: 07-07-2015.

g. Warga (3).

- Ring NLA. AU...42359 o pull 11-06-2014. Warga S. Talsma **Nederland**.
16-09-2014. Oud Turnhout, **Belgie**.
Gevangen en los als 1kj door ringer.
Afstand: 209 km. Tijd: 96 dagen.
Bericht ontvangen: 23-02-2015.
- Ring NLA. AU...43991 o pull 14-07-**2014**. Warga S. Talsma. **Nederland**.
01-09-2015. Veluwemeer, **Nederland**.
Gevangen en los op slaapplek als 1kj door ringer.
Afstand: 76 km. Tijd: 49 dagen.
Bericht ontvangen: 23-09-2015.
- Ring NLA. AU...43970 o pull 14-07-2015. Warga K.de Boer **Nederland**.
26-08-2015. Katlijk Schoterlandseweg, **Nederland**.
Vers dood als verkeersslachtoffers.
Afstand: 24 km. Tijd: 42 dagen.
Bericht ontvangen: 09-09-2015.

h. Warns (10).

Ring NLA. AU...42129	o pull	24-05-2014. Warns Skarl, B. Smid Nederland . 13-09-2015. Carretera de Roda Barcelona, Catalunya, Spanje . Gecontroleerd en los als na 1kj. Afstand: 1236 km . Tijd: 476 dagen. Bericht ontvangen: 09-11-2015. <i>Deze vogel werd in 2015 NIET terug gevangen in de stal van Bauke Smid dus kennelijk heeft hij elders vertoefd.</i>
Ring NLA. AU...42609	o pull	14-06-2014. Warns Skarl, B. Smid Nederland . 26-06-2015. Warns Nijefurd, Nederland . Gecontroleerd en los als v na 1kj door ringer B10 (Y. Albada) Afstand: 2 km. Tijd: 377dagen. Bericht ontvangen: 10-07-2015.
Ring NLA. AU...41283	o pull	06-06-2015. Warns Skarl, B. Smid Nederland . 07-07-2015. Warns Nijefurd, Nederland . Gecontroleerd en los door ringer B10 (Y. Albada). Afstand: 2 km. Tijd: 31dagen. Bericht ontvangen: 10-07-2015.
Ring NLA. AU...42123	o pull	24-05-2014. Warns Skarl, B. Smid Nederland . 11-08-2015. Warns Skarl, P.J. Dijkstra Nederland . Gecontroleerd en los als man na 1kj Afstand: km. Tijd: 444 dagen. Bericht ontvangen: 12-08-2015.
Ring NLA. AU...43220	o pull	06-06-2015. Warns Skarl, B. Smid Nederland . 11-08-2015. Warns Skarl, P.J. Dijkstra Nederland . Gecontroleerd en los als 1kj. Afstand: km. Tijd: 66 dagen. Bericht ontvangen: 12-08-2015.
Ring NLA. AU...43225	o pull	06-06-2015. Warns Skarl, B. Smid Nederland . 11-08-2015. Warns Skarl, P.J. Dijkstra Nederland . Gecontroleerd en los als 1kj. Afstand: km. Tijd: 66 dagen. Bericht ontvangen: 12-08-2015.
Ring NLA. AU...42602	o pull	14-06-2014. Warns Skarl, B. Smid Nederland . 11-08-2015. Warns Skarl, P.J. Dijkstra Nederland . Gecontroleerd en los als man na 1kj Afstand: km. Tijd: 423dagen. Bericht ontvangen: 12-08-2015.
Ring NLA. AU...40304	v na 1kj	04-06-2014. Warns, geringd door C. Monkel Nederland . 11-08-2015. Warns Skarl, P.J. Dijkstra Nederland . Gecontroleerd en los als vrouw na 1kj Afstand: 1 km. Tijd: 432dagen. Bericht ontvangen: 12-08-2015.

Ring NLA. AU...43315 o pull 06-06-2015. Warns Skarl, B. Smid **Nederland**.
29-07-2015. Warns Nijefurd, **Nederland**.
Gecontroleerd en los door ringer L24 (Y. Albada).
Afstand: 2 km. Tijd: 53 dagen.
Bericht ontvangen: 30-07-2015.

Ring NLA. AU...43228 o pull 06-06-2015. Warns Skarl, B. Smid **Nederland**.
21-07-2015. Warns Nijefurd, **Nederland**.
Gecontroleerd en los door ringer L24 (Y. Albada).
Afstand: 2 km. Tijd: 45 dagen.
Bericht ontvangen: 30-07-2015.

2.2.3. Aantekeningen van de eigen ringplekken.

a. Broek.

P. Rijpkema.

Op 16 juni van 08:45 tot 10:30 uur aanwezig. Voor de plaatselijke schooljeugd uitleg gegeven over het vangen en ringen van boerenzwaluwen. De schoolmeester en een kleine 20 leerlingen waren op de fiets gekomen en hadden een leuke les vanmorgen. Er werden allerlei vragen gesteld over de zwaluwen en de kinderen mochten meekijken in de stal en aanwezig zijn bij het uit de netten halen van de zwaluwen. In totaal werden er 18 boerenzwaluwen en 1 huismus geringd en door de jeugd weer losgelaten.

Foto © Google

In de stallen en in de ligboxen van Fam. Rijpkema broeden tientallen paren zwaluwen.

b. De Knipe

A. Durkstra.

Op 14 augustus van 07:15 tot 10:00 uur voor het eerst een bezoek gebracht aan deze locatie. In een stal en opslagruimte zitten **zeker 15 broedparen**. Aan de buitkant zaten zelfs nog enkele bewoonde nesten van de Huiszwaluw. Fam. Durkstra had de avond van tevoren laat de staldeuren gesloten zodat ik vanmorgen het Verslag Jan de Jong/ Joure ringer 403 Vogeltrekstation Wageningen NIOO/KNAW

mistnet met behulp van parasolstanders aan de buitenzijde snel kon opstellen. De deuren waren nog maar nauwelijks opengezet of er vlogen al vogels in het net. In totaal zijn er 50 boerenzwaluwen gevangen, 1 ervan droeg een vreemde ring en bleek in Langezwaag als nestjong in 2012 te zijn geringd. Er zijn 49 boerenzwaluwen geringd (14 x 1kj, 5 x pulli en 30 volwassenen). In de stal zaten zeker nog een drietal nesten met nestjongen waar we met een kleine ladder net niet bij konden. Al met al een flink aantal kunnen ringen. We zijn erg benieuwd hoeveel van de oude vogels er in 2016 terug zullen keren naar dezelfde schuur.

Foto © Jan de Jong

14 -08-2015. Het is een komen en gaan van boerenzwaluwen in deze stallen bij Fam. Durkstra in de Knipe. De vogels kunnen volop voedsel in de omgeving van de ijsbaan vinden en boven de landerijen aan de oostzijde.

c. Goingarijp.

I. Bloemers.

De eerste boerenzwaluwen kwamen dit jaar al op 11 april terug in de garage, er waren er zelfs drie aldus Ineke Bloemers. Op 1 juni van 18:20 tot 19:25 uur aanwezig. Met mistnet aan de buitenkant van de garage gevangen en de nestjongen geringd. Drie nesten met pulli (1 x 4, 1 x5 en 1 x6) geringd en nog 7 nesten met eieren aanwezig. Zeker **10 broedparen** aanwezig. Met het net zijn nog 3 x vrouw en 2 x man gevangen en geringd. Op 25 september zijn de laatste boerenzwaluwen uit de garage vertrokken (I. Bloemers).

d. Grou.**Sj. Hoekstra.**

Op 8 april zijn de eerste twee al teruggezien in de stal door Fam. Hoekstra. Op 26 mei van 07:45 tot 11:00 uur aanwezig en met mistnet voor de schuurdeur en stal gevangen. Bij aankomst zat een vink luid te zingen naast de loods. Een achttal holenduiven vlogen rond de boerderij en uit de ligbox kwam een kauw. Op het dak van de boerderij al een flink aantal spreeuwen met jongen. In totaal 6 huismus en 27 volwassen boerenzwaluw gevangen. Tevens 3 nesten met nestjongen geringd (2 x 4 en 1 x 5). Nog 11 nesten met eieren of kleine jongen in schuur en melkstal aanwezig. In de loods had afgelopen winter een kerkuil gezeten. Op 8 juni van 08:40 tot 09:20 uur vier nesten met pulli geringd (1 x 4 en 3 x 5). Een vrouw boerenzwaluw bleef op het nest JE 101 zitten en werd gecontroleerd met ringnummer AU...43067. Verder nog aanwezig 10 nesten met eieren (2 x 3, 1 x 4 en 7 x 5 ei).

Op 30 juni van 07:00 tot 08:50 uur aanwezig en 7 nesten met pulli geringd (3 x 5 en 4 x 3pulli). Nog 3 nesten met eieren aanwezig (1 x 4 en 2 x 5). In 2 nesten elk 5 dode jongen (ongerind) aangetroffen. Met het mistnet voor de deur van stal een merel, 5 huismus en 15 boerenzwaluw gevangen.

Foto © Jan de Jong

30 juni 2015. *Staartpenen van een volwassen Boerenzwaluw die zijn vastgekleefd aan een oude lijmdraad die boven de kalveren zat tegen de muggenoverlast.*

Op 23 juli van 06:40 tot 09:20 uur 4 nesten met pulli geringd (2 x 3, 2 x 4 1 x 5). Op nest JE05d 1 vrouw boerenzwaluw met ring AU...43068 gecontroleerd. Vanmorgen weer een drietal dode nestjongen (geringd gevonden, kennelijk van de hitte periode van 2 t/m 5 juli. Met mistnet IN de schuur gevangen en IN de

ligbox. Gevangen 19 boerenzwaluw, 15 spreeuw en 5 huismus. De spreeuwen kwamen allemaal de ligbox binnen en werden regelmatig uit het mistnet gehaald. Alle spreeuwen waren in slagpenrui.

Op 15 augustus van 07:10 tot 07:50 uur nog 5 nesten met pulli geringd (1 x1, 1 x 3 en 3 x 4 pulli). Nog zeker 2 nesten met eieren. Veel oude vogels zijn al vertrokken. Op 21 september nog steeds 1 gezien in de schuur daarna was alles weg (Fam. Hoekstra).

D.Wartena.

Dit jaar geen zwaluwen geringd i.v.m. een verbouwing van de melkstal. Wel veel zwaluwen die in de ligboxen broeden.

e. Heerenveen.

K. Veldhuis.

Dit jaar niet geringd in de boerderij. In 2015 kregen we te horen dat Klaas Veldhuis plotseling was overleden. Vanaf deze plek wensen we de familie dan ook veel sterke en kracht toe om dit verlies te dragen.

f. Korteheemmen.

H. Mollenhorst.

Op 28 juli van 08:00 tot 10:10 uur met mistnet in de stal gevangen. In totaal gevangen 3 spreeuw, 10 huismus en 23 boerenzwaluwen. In de ligbox **zeker 13 broedparen**. Twee zwaluwen droegen al een ring. De zwaluw met ring Arnhem BA...75339 was op 10 juni 2013 geringd in de boerderij van Fam. Van der Wal in Korteheemmen. De andere ring Arnhem BD...06017 was op 25 juli 2014 als 1 kj geringd op een slaapplek aan het Drontermeer. Een mannetje boerenzwaluw had een grote staartlengte van 137.0 mm!

Sj. Postma.

Fam. Van der Wal heeft de boerderij in de winter van 2014/2015 verkocht. De nieuwe bewoners zijn Fa. Postma. Op 13 juli van 09:30 tot 10:10 uur was ik aanwezig om een kijkje te nemen. Gastvrij werd ik onthaald op de koffie! De boerderij is verbouwd en de stal waar vorig jaar nog veel nesten van de boerenzwaluw in zaten is nu volledig veranderd. In de bijgebouwen zitten nu nog 4 paar boerenzwaluw. Twee nesten met jongen zijn geringd (1 x 5 en 1 x 4 pulli). In het hok had de zwarte roodstaart dit jaar weer gebroed doch de jongen (grote pulli) waren omgekomen.

g. Lippenhuizen

L.Jager.

Dit jaar niet geringd in de paardenstal.

h. Luinjeberd.

Van Zwieten.

Op 16 juli van 07:40 tot 08:15 uur vijf nesten met totaal 17 pulli geringd (3 x 3 en 2 x 4). Verder nog 9 nesten met eieren aanwezig (4 x 5, 3 x4, 1 x3 en 1 x2). Minstens **15 broedparen** aanwezig.

Op 4 augustus van 07:00 tot 10:40 uur aanwezig. Daar het in de nacht flink geregend had verwachtte ik dat vanmorgen alle boerenzwaluwen wel binnen zouden zitten. Ik wist dat er enkele kalveren in het hok aanwezig waren dus ik moest vanmorgen snel handelen. Het net met de parasolstander klaar gelegd en daarna eerst snel over het stalen hekwerk de schuifdeur gesloten. Daarna kon ik rustig het net opstellen en de schuifdeur daarna openen. Dat bleek een geweldig succes 32 boerenzwaluwen werden in het net gevangen! Daarvan kon ik er maar liefst 29 van ringen. Ook nog een merel en twee huismussen werden geringd. Na het ringen en meten nog 9 nesten met totaal 38 pulli (5 x 5, 2 x 4, 1 x3 en 1 x2) geringd. Er waren zeker nog 9 nesten met eieren aanwezig. In nest ZW12B 1 dood geringd nestjong (AU...44028) gevonden. Zeker **18 broedparen** aanwezig. Op 26 augustus van 06:50 uur tot 07:15 uur aanwezig en 3 nesten met pulli geringd (1 x4, 1 x3 en 1 x2). Diverse nesten met eieren waren verlaten door de oude vogels. Er werden twee dode geringde nestjongen gevonden. Een groot deel van de oude vogels is vertrokken.

i. Oldeouwer.**F. Stastra.**

Fokke Stastra zag op 14 april de eerste weer terug in de paardenstal. Op 6 juni van 10:00 tot 11:05 uur in 8 nesten totaal 40 nestjongen geringd (2 x 6, 4 x 5 en 2 x 4). Op nest ST07 (4 ei) werd 1 volwassen vrouwtje gepakt en geringd. Nog drie nesten met eieren aanwezig. Zeker 12 broedparen aanwezig. Op 10 juni vond F. Stastra een geringd nestjong dood in paardenstal. Op 15 juli van 09:00 tot 10:55 uur aanwezig en met net voor de paardenstal 14 boerenzwaluwen gevangen, daarvan konden we 11 van een ring voorzien. Ook nog 2 nesten met totaal 10 pulli geringd. In de stal nog 10 nesten met eieren en/of kleine jongen aanwezig. Aan de buitenzijde van de paardenstal nog 1 nest van witte kwikstaart met 5 eieren gevonden. Een grote bonte specht vloog laag over de woning richting camping. Op 29 juli van 15:30 tot 16:30 uur aanwezig en 7 nesten met totaal 22 pulli boerenzwaluw geringd (2 x 2, 3 x 3, 1 x 4 en 1 x 5). De 5 pulli van de witte kwikstaart kregen ook een pootring vanmorgen. Zeker nog 2 nesten met eieren aanwezig. Op 31 juli vond F. Stastra nog een geringde 1kj dood in de stal.

j. Rohel Tjeukemeer

Dit is de vaste vangplek aan de noordoever van het Tjeukemeer. Hier broeden geen boerenzwaluwen. Met mistnet opstelling worden er vogels gevangen waaronder ook regelmatig boerenzwaluw. Op 27 mei al om 05:50 uur 1 mannetje geringd uit net C6. Later in de morgen nog twee overvliegend waargenomen.

Op 1 juli af en toe enkele kleine groepjes gezien (zeker 18 vogels) jagend op insecten langs de oever hiervan vanmorgen zes gevangen (3 x adult, 3 x 1kj). Op 11 juli vlogen er nog voor 06:00 uur een 40tal hoog boven de net baan C1. Enkele hadden in het riet geslapen bij C1. In totaal vanmorgen vijf volwassen boerenzwaluwen geringd. Op 18 juli zeker een 18tal aanwezig vanmorgen bij de ringplek, weinig vogels die in het riet slapen. Met geluid in totaal 6 gevangen (1 adult en 5 1kj). Op 31 juli zeker een 30-tal aanwezig langs de oever, ze reageerden goed op het geluid. In totaal hiervan 16 gevangen (5 adult en 11 1kj) buiten het CES-gebied. Op 6 augustus zeker een 20-tal waargenomen. Boerenzwaluwen slapen niet in rietzoom. In totaal 13 gevangen (3 adult, 10 1kj). Een van de vogels droeg een pootring uit 2014, dit vrouwtje hadden we als volwassen vogel op dezelfde ringplek op 3 juli 2014 geringd. Op 21 augustus passeerden er af en toe enkel langs de oever, zeker een 15-tal gezien. Met geluid werden er een 10 1kj gevangen bij net C1. Daarbij waren ook twee met opvallende partiële rui van voorhoofd en keel.

Foto © Jan de Jong, Joure

21-08-2015. Boerenzwaluw (*Hirundo rustica*) 1kj geringd in gebied Marswâl te Rohel aan het Tjeukemeer met zeldzaam vroege partiële rui van keel en voorhoofdveren. Normaal ruien ze die pas in Afrika.

Deze partiële rui van voorhoofd en kruin had ik nog niet eerder vastgesteld in Friesland. Van Bennie van den Brink (coördinator Boerenzwaluw RAS-onderzoek Nederland) kreeg ik de volgende reactie op het doorzenden van deze foto. *Deze kop rui heb ik op de Nederlandse slaappleatsen nog niet gezien voor zover ik me kan herinneren. Ook niet in de stallen. Wel in Afrika, daar volop. Bennie van den Brink.*

Ook in de Nederlandse literatuur kan ik daar (tot op heden) geen meldingen terugvinden. Op 29 augustus wel twee groepen gepasseerd 1 x 22 en 1 x 16. Vogels reageerden wel op geluid doch lieten zich niet vangen door de vele trilling in de netten. Slechts 1 1kj vogel gevangen en geringd.

k. Rotstergaast.

Althuisius.

Wegen drukte niet bezocht in 2015.

l. Snikzwaag.

P. Schaap.

Niet bezocht in 2015.

m. Terband.

T. Tjepkema.

De eerste boerenzwaluw is al op 13 april in de paardenstal gezien door Trienke Tjepkema. Op 14 april waren er zelfs al zeven terug in de stal! Op 5 juni van 09:25 tot 11:00 uur aanwezig en met net voor de deur van de paardenstal gevangen. In totaal 9 volwassen boerenzwaluwen gevangen. Twee hiervan droegen 1 ring en waren beide op 21 juni 2014 in dezelfde stal geringd. Daarna nog 6 nesten met pulli geringd (1 x 3, 3 x 4, 1 x 5, 1 x 6). In de paardenboxen waren zeker nog 3 nesten met eieren aanwezig, buiten aan de paardenbox onder de overkapping zat ook nog een nest met eieren. Zeker **11 broedpaar** aanwezig. In een hok bij de kippenren zat 1 nest van winterkoning op een boerenzwaluwnest en bij de woning trof ik een nest van een winterkoning in een bloembak aan. Op 7 september van 10:00 tot 11 uur snel nog even met net gevangen voor de deur van paardenstal en een zestal volwassen gevangen. Nog 1 nest met 2 pulli in de paardenstal geringd. Op 12 september meldde Trienke me dat de nestjongen het niet hebben gehaald en dood onder het nest zijn aangetroffen. Op 21 september is de laatste vertrokken uit de paardenstal (Trienke Tjepkema).

n. Terwispeel.

Appie Venema.

Op 6 april om 17:36 uur kwam de eerste boerenzwaluw terug aldus Appie Venema, de vogel heeft dezelfde nacht nog in de schuur geslapen. Op 9 april om 17:00 uur vijf terug bij de boerderij, eerste zang in de schuur gehoord. Op 12 april schuur is door Appie steenmarterproef gemaakt, nu al zeven boerenzwaluwen bij de schuur. Op 15 april om 19:45 uur tien boerenzwaluw boven de boerderij stoeiend en drijvend op de noordenwind, de eersten zijn al met het nest opmaken begonnen (Appie). Op 10 mei vloog boerenzwaluw de koeienstal in met ring AU...42855, mogelijk laat aangekomen. Na 24 april zijn er maar weinig broedparen meer bijgekomen totaal nu (10 mei) zo'n 10 a 12 paar. Op 19 mei van 7:05 tot 10:00 uur eerste vangsten met net(!) voor de schuurdeur totaal 32 gevangen, daarvan zijn er 8 geringd en 24 terug gevangen. Zeker 7 vrouwtjes droegen nog geen of een net beginnende broedvlek. We hebben maar 4 boerenzwaluwen gemist want er zaten 36 in het schuurtje. Op 24 mei eerste eischalen gevonden door Appie Venema onder nest bij grote schuifdeur. Op 22 juni van 06:40 uur tot 10:15 uur aanwezig voor de 2^e vangst dag met net voor de schuifdeur. In totaal gevangen 1 winterkoning, 7 huismus en 57 boerenzwaluw (boerenzwaluw 27 geringd en 30 terug gevangen). Van de 27 boerenzwaluwen die geringd werden waren er 22 1kj. Op 20 juli van 06:30 uur aanwezig tot 10:15 uur voor de 3^e vangst dag met net voor de schuifdeur. Geringd 12 boerenzwaluw (hiervan 10 1kj) en 29 boerenzwaluw terug gevangen. Verder nog geringd bij de boerderij een bosrietzanger en 4 kleine karekiet.

Foto © Jan de Jong

Appie Venema bij de kleine achteringang van de grupstal waar boerenzwaluwen soms naar binnen vliegen.

Op 17 augustus van 07:00 tot 10:00 uur aanwezig voor de 4^e vangst dag dit jaar. Geringd 1 tiftjaf, 1 kleine karekiet en 21(alle 1kj) boerenzwaluw en terug gevangen 20 boerenzwaluw. Op 15 september na een telefoontje van Venema dezelfde morgen nog afgereisd naar Terwispeel. Van 9:00 uur tot 10:20 uur met net voor de deur gevangen. In totaal 21 boerenzwaluwen gevangen ,8 daarvan droegen al een ring en 13 (1kj) kregen een pootring om. Nadien dit jaar niet weer gevangen op de ringplek.

Appie Venema maakte nadien aantekeningen van de nog aanwezige boerenzwaluwen welke hierna verwerkt zijn. Op 16 september na een regenachtige nacht vlogen smorgens om 08:10 uur nog 13 boerenzwaluwen uit de schuur, ze hadden hier overnacht. In de namiddag werd voor de grote schuifdeuren een verzwakte boerenzwaluw (17 gram) met ring Arnhem AU...41743 aangetroffen. Op 12 augustus 2014 is de vogel in de schuur bij Appie Venema geringd als volwassen man. De exacte leeftijd van de vogel is dus onbekend! De boerenzwaluw met ring Arnhem AU...41743 was voor het laatst op 17 augustus 2015 als volwassen man in de stal gecontroleerd met een gewicht van 18.0 gram.

Op 17 september smorgens nog acht boerenzwaluwen die uit de schuur vliegen. Om 09:14 uur zitten er drie 1kj en een volwassen mannetje op een balk bij de kerkuil kast. Het mannetje zingt voluit! De verzwakte boerenzwaluw is de nacht goed doorgekomen doch had geen kracht genoeg meer in de vleugels om op te stijgen als Appie hem naast de boerderij probeert los te laten. In de boerderij zingt het mannetje dat bij de drie 1kj was om 09:28 nog steeds. Als Appie de zieke boerenzwaluw weer in de schuur in het doosje zet maakt hij een minder zieke indruk en laat zelfs een contactgeluid horen als hij het zingende mannetje hoort. Om 10:00 uur laat Appie de zwaluw weer naast de boerderij los, de vogel vliegt traag enkele 10-tallen meters en valt dan in het gras, zwaluw weer in de schuur geplaatst. In de namiddag de zieke zwaluw weer losgelaten en vliegt nu wat vlinderachtig verder weg en gaat wat onzeker op een stroomdraad zitten langs een slotje. Vogel duidelijk verzwakt gepakt en terug in schuur. In de avondschemering vliegen weer vele zwaluwen de schuur binnen. Op 18 september om 07:30 uur blijkt de zieke boerenzwaluw te zijn overleden. Appie stuurt deze dode boerenzwaluw op naar CLM waar hij onderzocht zal worden op o.a. landbouwgif. Smorgens om 07:30 uur vliegen er nog 12 overnachtende boerenzwaluwen uit de schuur. Om 08:05 uur zitten alle 12 boerenzwaluwen te veren poetsen op de balken hoog in de schuur. Tegelijk vliegen ze om 08:45 uur naar buiten op insectenjacht. Om 10:40 uur tijdens mooi zonnig weer zitten er 14 op een tv-

Verlag Jan de Jong/ Joure ringer 403 Vogeltrekstation Wageningen NIOO/KNAW

antenne bij de buren en vliegen er ook nog een zevental rond, bijna allemaal 1kj. Opvallend is dat er één volwassen man tussen zit die volop zingt. Om 19:37 uur vliegt een volwassen mannetje de schuur binnen luid alarmerend. Rond 19:54 uur zie ik hoog boven de boerderij een groepje van 30 boerenzwaluwen, weer slaat een mannetje alarm. Het blijkt dat er een sperwer actief is. Op 20 september om 11:20 uur een groepje van 15 boerenzwaluwen boven de boerderij op jacht naar insecten. Op 21 september om 07:35 uur schuifdeuren open, geen zwaluwen gezien in donkere schuur. Kort na 08:00 uur zitten er twee 1kj boerenzwaluwen op de balk voor de kerkuilenkast. Om 19.15 uur dikke bewolking, regen komt snel dichterbij, groepje van 28 boerenzwaluwen laag boven de boerderij. Om 19:34 uur 2 boerenzwaluwen duiken de boerderij binnen, windstil. Op 22 september om 07:50 uur zitten de twee 1kj hun veren op te poetsen in de schuur, af en toe buiten regenachtig. Om 08:25 uur zit er nog steeds 1 binnen, de vogel kijkt wat om zich heen tot ruim 08:45 uur. Zou hij de omgeving goed in hem opnemen? In de ochtend waren er vele 10-tallen aan het insecten jagen voor de boerderij in de luwte van het bosperceel (hoek Alde Dyk-Mouwewei) volgens de buurman waren dit echte doortrekkers. In de avond totale windstilte en tegen de avond dook nog 1 boerenzwaluw de schuur binnen. Op 23 september om 08:00 uur direct de schuifdeuren geopend en 1 boerenzwaluw vliegt naar buiten. Om 19:34 uur wilde Appie de schuifdeuren net sluiten toen er nog een boerenzwaluw verscheen, snel de deuren weer open en enkele seconden later vloog ie al naar binnen. Op 24 september om 07:30 uur schuifdeuren geopend, zo'n 3 minuten later vliegt een boerenzwaluw naar buiten en verdwijnt achter de boerderij. Om 19:40 uur ziet Appie dat tijdens de schemering er nog een boerenzwaluw na wat aarzeling toch nog de schuur binnen vliegt. Op 25 september om 07:56 uur verlaten toch nog drie boerenzwaluwen de schuur, terwijl er op het erf nog twee voluit zingende/roepende tjiftjaffen actief zijn in de brandnetelstruiken. Om 19:27 uur nog een groep boerenzwaluwen boven de boerderij jagend op insecten bij onbewolkt windstil weer. Tien vliegen er richting noord kennelijk op weg naar de slaapplek. Om 19:40 uur komt van het noorden nog 1 boerenzwaluw aanvliegen, zwenkt af en vliegt met een haakse bocht de schuur binnen. Op 26 september verlaat in de vroege ochtend de laatste boerenzwaluw de schuur.

Sjoerd Wagenaar.

Op 6 mei van 07:35 tot 10:45 uur aanwezig en met mistnetten gevangen voor schuurdeur en op gazon, twee volwassen boerenzwaluw geringd en zes terug. Een boerenzwaluw kroop weg op zolder en kon met de hand gepakt worden. Totaal 7 paar aanwezig (3 paar/schuur, 4 paar/stal). Als bijvangst op het gazon geringd; 3 merel en 2 (1 paar) vink. Rondom de boerderij aanwezig 1 paar putter, 1 boomkruiper, 6 merel, 1 witte kwikstaart, 1 paar vink, 3 paar spreeuw (broedend op schuur), 1 paar zanglijster. In de autogarage zat een vrouw merel te broeden op 5 ei en in een loods had een zanglijster een nest gehad in een oude auto, die jongen waren al uitgevlogen.

Op 15 juni van 08:15 tot 10:10 uur aanwezig. Twee nesten met jongen geringd (1 x 5, 1 x 6) en met mistnet voor de deur gevangen, 7 volwassen gevangen (3 geringd, 4 terug). Een van de terug gevangen boerenzwaluwen was prachtig roestbruin op buik, borst en onderstaartdekveren (boissonneauti variant).

Foto © Jan de Jong, Joure

15 juni 2015 *Volwassen man boerenzwaluw (AU... 42019) met kleurfase 2+ van de "boissonneauti variant" in de schuur van Sjoerd Wagenaar terug gevangen. Deze vogel is op 13 mei 2014 als volwassen man geringd in de schuur van Appie Venema.*

In de stal nog een nest met 6 jongen van 3 dagen oud en in de schuur 1 nest met kleine jongen van plm. 2 dagen oud vlak boven de schuurdeur. In de stal is een nest met 4 eieren verlaten door de kou van afgelopen periode, dit legsel is door de boer verwijderd en verder nog een nest met 1 ei in de stal. Op 16 juli van 9:00 tot 09:30 uur aanwezig. In de stal 1 nest met 5 pulli van 12 dagen oud geringd. Op 3 augustus van 09:20 tot 10:15 uur aanwezig. In de schuur nest met 3 jongen boven de deur geringd. Met het net voor de deur gevangen (3 geringd ,1 eigen terug).

H. Veenstra.

Rikus en Tryntsje Veenstra zagen op 16 april de eerste terug in de stal, op 19 april waren er al een 10-tal in de stal aanwezig. Op 11 mei van 06:50 tot 10:00 uur aanwezig. Met een mistnet voor de schuifdeur 11 boerenzwaluwen en 4 huismus gevangen. Enkele boerenzwaluwen al met ontwikkelde broedvlek. Er waren ook met vetscore 3(2x), 2 (2x) en 1 (3x). Boerenzwaluwen met vetscore zijn stellig pas aangekomen uit het overwintergebied.

Op 21 juli van 07:15 tot 10:25 uur aanwezig. Drie nesten met jongen geringd (1 x 4, 1x 5 en 1 x2). Er waren nog 13 nesten met eieren aanwezig. Dus zeker 16 paar aanwezig. Met mistnet voor de schuifdeur gevangen; 22 boerenzwaluw (hiervan droegen 7 al een ring). In de ligbox nog 2 spreeuw geringd.

Op 10 augustus van 09:00 uur tot 10:35 uur aanwezig. In totaal 8 nesten met jongen geringd (1 x 4, 2 x 3, 1 x2, 4 x 1). Nog aanwezig 7 nesten met eieren of kleine jongen. Met het net voor de schuifdeur nog 4 boerenzwaluw gevangen, waarvan er 2 geringd zijn. Op 24 september zijn de laatste zwaluwen uit de stal verdwenen (Rikus en Tryntsje Venema).

Afke Jager.

Afke Jager meldde dat de eerste drie al op 9 april terug in het schuurtje waren. Op 16 mei van 06:50 tot 10:50 uur aanwezig. Eerst alle vogels met net gevangen voor de deur van 07:00 tot 07:10 uur. De avond van tevoren is de deur van het schuurtje gesloten door Afke zodat vrijwel alle oude vogels vanmorgen binnen zaten. In totaal 31 volwassen boerenzwaluwen gevangen, daarvan droegen er 14 al een ring. Alle vogels doorgemeten en gewogen, daarna de aanwezig nesten geïnspecteerd, 11 bewoond (3 x5ei, 3 x 4 ei, 2 x 3ei, 1 x2 ei, 1 x 5 pulli van 4 dagen en 1 x 4pulli van 2 dagen en 1 ei). Op de grond in schuurtje nog 1 nestje gevonden met 4 opgedroogde geringde pulli van 2014.

Op 2 juni van 06:45 uur tot 07:35 uur aanwezig. Vier nesten met jongen geringd (3 x 5 en 1 x1). Nog 11 nesten met kleine jongen of eieren.

Op 15 juni van 06:30 uur tot 07:20 uur aanwezig. Vijf nesten met jongen geringd (3 x 5, 1 x4 en 1 x3). Nog 9 nesten met eieren of kleine jongen aanwezig. In de schuur is een sperwer geweest. Op de grond vond ik een dode geringde volwassen boerenzwaluw (ring en plukresten) en een nestjong (uit nest K15) met ring.

Op 6 juli van 06:30 uur tot 07:50 uur aanwezig. Het schuurdeurtje was nog open, snel de deur dicht en het net ervoor, toch nog 13 zwaluwen gecontroleerd, hiervan slecht 1 geringd. Vier nesten met jongen geringd (3 x 5 en 1 x 2). Verder nog 9 nesten met eieren. Vanmorgen weer 1 dode geringde volwassen en 1 dode geringde 1 kj op de grond gevonden (sperwerwerk). Lastig dat zo'n sperwer steeds de broedplek bezoekt, hij zal stellig wel in de omgeving broeden.

Op 24 juli van 06:50 uur tot 09:15 uur aanwezig. Afke had de deur de avond van tevoren weer afgesloten zodat ik de zwaluwen vanmorgen gemakkelijk met het net voor de deur kon vangen. Veel oude en 1kj gecontroleerd op gewicht en conditie. Drie nesten met jongen geringd (1 x 5 en 2 x 4). Weer een dood (1kj) geringde boerenzwaluw in het schuurtje gevonden naast een geplukte 1kj. Nog vijf nesten met eieren of kleine jongen.

Op 10 augustus van 06:40 tot 07:25 uur aanwezig. Snel deurtje dicht van de schuurdeur en aanwezige ouden gevangen met mistnet (06:40 – 06:48 uur). Vogels gecontroleerd op conditie. Drie nesten met jongen geringd (2 x 4, 1 x3 pulli). Nog 4 nesten met eieren of kleine jongen. Verder 1 dood nestjong (geringd) in nest K11 en de jongen van nest K19 (alle geringd) lagen dood op de grond (sperwerwerk?).

Foto © Jan de Jong, Joure

Roofvogels kunnen bij Afke Jager het schuurtje binnenvliegen en hun prooi bemachtigen.

Op 26 augustus van 07:20 tot 07:50 uur aanwezig. Twee nesten met pulli geringd (1x 4 en 1 x 3) en een 1kj (ongeringd) voor raam gepakt en geringd. Twee nesten met eieren verlaten. Veel sperwer veren op de grond gevonden en weer een dode volwassen vogel (ring AU...42244) met wond op de rug. Op 17 september zijn de laatste uit de schuur vertrokken (Afke Jager).

M.Bosje.

Op 11 mei werd er een dode boerenzwaluw gevonden in het schuurtje door Fam. Bosje. De vogel was geringd met een voor ons vreemde ring. Het bleek een volwassen mannetje te zijn en geringd op 22 juni 2014 als nestjong te Langezwaag.

A. Steenwijk.

Op 22 mei van 07.55 tot 10:15 uur aanwezig en met mistnet in de loods gevangen. In totaal 28 boerenzwaluw en 2 huismus gevangen. Geen nesten gecontroleerd. Naast de loods was een zwartkop man druk aan het zingen. Op 6 juli van 07.55 tot 10:15 uur aanwezig en met mistnet in loods gevangen en de nestjongen geringd. Drie nesten met totaal 10 jongen (2 x 3 en 1 x 4) geringd. In de loods met mistnet gevangen 1 vink, 1 huismus en 11 boerenzwaluw. De vink was opmerkelijk, het was een vrouwtje met broedvlek die tevens geringd was met een voor mij vreemde ring. De vogel bleek vlakbij in de Venebuurt geringd te zijn door de Ringgroep Menork. Van diezelfde Ringgroep was ook een boerenzwaluw man met ring BE...28645 die op 5 juli (1 dag tevoren dus!) in de Venebuurt was geringd.

Op 24 juli van 09:20 tot 10:10 uur aanwezig om nestjongen te ringen. Vier nesten met 13 pulli geringd (1 x 1, 3 x 4 pulli). Nog 9 nesten met eieren of kleine pulli aanwezig. Op 10 augustus van 07:30 tot 08:45 uur aanwezig om 8 nesten met totaal 23 pulli te ringen (3 x 4, 2 x 3, 2 x 2 en 1 x 1). Op nest HS01b 1 volwassen vrouw broedend op 3 ei gepakt en geringd teruggezet. Verder nog drie nesten met eieren aanwezig. In de stal drie dode nestjongen met ring gevonden. Op 26 augustus vond A. Steenwijk nog 1 geringde 1kj dood in de loods.

A.de Vries.

Op 1 juni van 07:20 tot 11:05 uur aanwezig. Fam. de Vries had de avond tevoren de deuren van de paardenstal gesloten zodat ik bij aankomst snel het net voor de deur kon spannen en de deur kon openen. Bij de kippenren plaatste ik ook nog een netje van 3 meter omdat daar nogal wat vogels op het voer voor de kippen afkwamen. Twee putter en 1 vink op erf aanwezig. Vanmorgen met mistnetten gevangen; 9 huismus en 30 volwassen boerenzwaluwen.

Foto © Jan de Jong, Joure

01-06-2015. *Volwassen man met kleur fase 3 ("boissonneauti – variant) gevangen in paardenstal van Fam. A. de Vries met ring AU...22290. Deze vogel werd als nestjong (4P 6 dagen) geringd op 30 juli 2013 bij Afke Jager in de schuur. In 2014 verscheen de vogel voor het eerst op 1 juni 2014. Wel leuk dat ik de vogel op 1 juni 2015 nu weer aantref in de stal.*

Foto © Jan de Jong, Joure

In deze paardenstal van Fam. De Vries broeden dit jaar toch zeker 13 paar boerenzwaluwen

Verder zijn er vier nesten met pulli geringd (1 x 4, 2 x 5 en 1 x 6). Nog 7 nesten met eieren en/of kleine jongen aanwezig. Zeker **13 broedparen** geteld. Van Fam. De Vries nog 1 pootring ontvangen van een dode zwaluw die op 18 augustus 2014 in de stal was gevonden.

Op 15 juni van 07:25 tot 08:10 uur aanwezig en vijf nesten met pulli geringd (1 x 6, 2 x 5, 1 x 4 en 1 x 3). Nog drie nesten met eieren aanwezig. In nest HI 05 dood geringd jong gevonden. Op 16 juli van 08:30 tot 08:55 uur aanwezig en 2 nesten met pulli geringd (1 x 5 en 1 x 2). Nog 10 nesten met eieren en/of kleine pulli aanwezig.

Op 3 augustus van 07:10 uur tot 09:15 uur aanwezig. Met net voor de deur gevangen en 18 volwassen boerenzwaluwen gecontroleerd, slechts 1 hiervan kon geringd worden. Verder gevangen zes huismus en drie ringmus met mistnet bij kippenren. In totaal zeven nesten met pulli boerenzwaluw geringd (2 x 5, 4 x 4 en 1 x 3). Verder nog 3 nesten met eieren aanwezig. Op 25 augustus vloog zich er een 1kj boerenzwaluw dood tegen de ruit van de tuindeur (ring Arnhem AU...44405), ik ontving de ring de volgende dag van Fam. De Vries. Op 26 augustus van 08:00 tot 09:25 uur aanwezig en met net voor de deur gevangen en 20 boerenzwaluwen met ring conditie gecontroleerd en biometrie genoteerd. Twee nesten met pulli geringd (1 x 1 en 1 x 4). Het nest in de tractor garage met 3 pulli was verlaten en bevatte drie doden.

G. Berga.

Op 2 juni van 07:30 tot 10:00 uur aanwezig en met net aan de binnenzijde van de deur gevangen. In totaal 19 volwassen boerenzwaluwen gevangen, 13 daarvan kregen voor het eerst een ring. Een van de gevangen boerenzwaluwen droeg een voor mij vreemde ring. Het was een vrouwtje die geringd is op 10 juli 2013 (als nestjong) in Langezwaag. Ook twee nesten met pulli geringd (1 x 3 en 1 x 2). In de garage nog 1 nest met 4 ei. Na die tijd helaas niet weer bezocht i.v.m. veel vogels elders.

O. de Vos

Op 16 juli van 09:50 tot 10:20 uur met net aan de binnenkant van de schuifdeur voor de ligbox gevangen. Gevangen 3 huismus en twee boerenzwaluw. In het tanklokaal dit jaar geen broedgeval geweest.

o. Vegelinsoord.

Fam. Keimpema.

Dit jaar niet bezocht i.v.m. drukte op andere plekken.

p. Warga.

S. Talsma

Op 21 mei van 07:00 tot 11:05 uur aanwezig. Met mistnetten voor de deur gevangen en 29 volwassen boerenzwaluwen en 4 huismussen gevangen. Van de 29 boerenzwaluwen kon ik er 13 voor het eerst ringen. In nest T16 vond ik nog een restant van een nestjong uit 2014 die geringd (AU...41853) was. Van nest T 83 kon ik een vrouwtje met ring (BA...75523) zo van het nest pakken en controleren, de vogel werd rustig teruggezet op de 5 eieren en broedde gewoon verder! In totaal nog 11 nesten met eieren aangetroffen. Totaal aanwezig **16 broedpaar**. Boer Talsma wees met op enkele uitzonderlijke broed plekken van de wilde eend. Zo zat er in de regen opvangbak aan dakgoot van de boerderij een te broeden en in een kalverbox die op het erf stond broedde ook 1 vrouwtje. Verder zat er een wilde eend te broeden boven in een eksternest bij de boerderijen in de nieuwe serrestal broed een holenduif.

Op 8 juni van 07:25 tot 08:30 uur 9 nesten met jonge geringd (5 x 6, 3 x 5 en 1 x 4). Verder nog aanwezig 8 nesten met eieren en of kleine jongen. Zeker **17 broedpaar** aanwezig. Op 23 juni van 06:55 tot 10:50 uur aanwezig. Met net voor de schuurdeuren 28 boerenzwaluw, 1 spreeuw, 1 merel en 13 huismus gevangen. Verder twee nesten met pulli geringd (2 x 3). In zeker 11 nesten nog eieren en of kleine jongen. In de serrestal zaten vanmorgen zeker een 150 spreeuwen! Ze komen op het voer (!) af wat voor de koeien is bestemd. In nest T44 vier dode jongen van plm. 8 dagen oud gevonden. Op 14 juli van 09:00 tot 10:30 uur vijf nesten met jongen geringd (2 x 3, 1 x 4 en 2 x 5). Van nest T83 kon ik het vouwtje zo van het nest met 4 eieren pakken en zo weer terugzetten op het nest. Het bleek hetzelfde wijfje te zijn wat ik ook al op 21 mei op dezelfde wijze had gecontroleerd. Nog 17 nesten met eieren en of kleine jongen aanwezig. In nest T48 2

dode geringde nestjongen aangetroffen. Zeker **22 broedpaar** aanwezig! Op 29 juli vond Talsma 1 zwaluw dood in de voerbak met ring AU...43990. Op 30 juli van 07:00 tot 09:00 uur met mistnet voor de schuurdeur 18 boerenzwaluw, 1 spreeuw en 5 huismus gevangen. De spreeuw bleek geringd te zijn op 31 juli 2009 als vrouw na1kj in dezelfde schuur!! Verder 7 nesten met jongen geringd (2 x 5, 2 x 4, 2 x 3 en 1 x 1). In nest T30 a zaten drie dode geringde nestjongen. Nog 8 nesten met eieren en of kleine jongen aangetroffen. De turkse tortel in de serrestal had 1 jong van plm. 10 dagen oud. Op 15 augustus van 08:30 tot 09:20 uur aanwezig en twee nesten met pulli geringd (1 x 5). In T37 vond ik nog 1 dood geringd nestjong. Verder nog twee nesten met eieren (1x 1 en 1 x 2).

K.de Boer.

Op 8 juni van 05:55 tot 07:15 uur aanwezig en met mistnet voor de deur van schuur 5 boerenzwaluw en 1 holenduif gevangen. Drie nesten met pulli geringd (1 x 3, 1 x 4 en 1 x 5). In nest DV41 dood opgedroogd pulli met ring van 2014 en in nest DV 34 2 dode opgedroogde nestjongen met ring uit 20914. In nest DV20 twee dode nestjongen van 2 dagen op de grond onder nest. Verder nog 13 nesten met eieren en of kleine jongen. Zeker **16 broedpaar**. Op 23 juni van 05:55 tot 07:20 uur aanwezig. Vier nesten met pulli geringd (2 x 4 en 2 x 3). Verder nog 10 nesten met eieren en of jongen aanwezig. Op 10 juli is er een tegen de ruit gevlogen met ring AU...43749 en gevonden door de Boer, de ring ontvangen op 14 juli.

Foto © Jan de Jong, Joure

14 juli 2015. Lutzen de Boer assisteerde me vanmorgen bij het verwerken van de vele boerenzwaluwen.

Op 14 juli van 06:30 tot 08:55 uur aanwezig. Bij aankomst voorzichtig door de deur gekeken, veel vogels binnen, deur gesloten en net opgesteld voor de deur aan de buitenkant van schuur. Met mistnet 18 boerenzwaluwen gevangen en met hulp van Lutzen allemaal gecontroleerd en de biometrie verwerkt. Ook hebben we zeven nesten met jongen geringd (1 x 5, 5x 4 en 1 x 1). Er waren zeker nog drie nesten met eieren. In nest DV36 vonden we nog 1 dood jong met ring AU...43343.

Op 30 juli van 09:00 tot 10:00 uur 3 nesten met pulli geringd (1 x 5, 1 x 4 en 1 x 3). Op nest DV33 zat een vrouwtje met ring AU...42887 op vier jong van 8 dagen oud, de vogel kon zo gepakt worden.

Op 15 augustus van 08:00 tot 08:30 uur twee nesten met jongen geringd (1 x 4 en 1 x 5). Er werd nog 1 nest met 3 verse eieren gevonden. Drie nesten leken me door de oude vogels verlaten. In nest DV33 1 dood opgedroogd nestjong met ring AU...44298.

A. Kooistra.

Op 8 juni tussen 09:45 en 10:00 uur 1 nest met 5 pulli geringd in schuur. In hok over het water zit 1 nestje met 5 ei. Op 23 juli van 09:25 tot 10:20 uur aanwezig. Met net voor de deur drie volwassen vogels gevangen (2 x vrouw, 1 x man) en 1 nest met 4 jongen geringd. Nog 1 nest met 3 ei aanwezig. In de schuur nu twee broedparen, het nest in het hok over het water is verlaten. Op 1 oktober nog 2 1kj even in de schuur, op 3 oktober vertrokken (Aafke Kooistra).

q. Warns.

Foto © Jan de Jong, Joure

Zouden er in het jaar 1345 al boerenzwaluwen gebroed hebben in de omgeving van Warns en Stavoren?

Kan bijna niet missen denk ik, er moet enorm veel natte natuur aanwezig geweest zijn. De boeren waren er al. Destijds (26 september 1345) was het een plek waar zwaar om gevochten werd. Warns werd in brand gestoken door graaf Willem 4^e, doch de Friese boeren en burgers wilden hun Friese Vrijheid behouden en versloegen hem op slimme wijze. De troepen van graaf Willem 4^e die van over de Zuiderzee aan kwamen varen dachten dat ze na het in brand steken van Warns gewonnen hadden en splitsen zich op. De boeren en burgers drongen ze terug in een moerassig landschap bij Roode Klif waar ze gedood werden, inclusief graaf Willem 4^e. De vloot werd door de getergde Friezen nog tot ver op de Zuiderzee vervolgd en nagejaagd. Nadien bleef de Friese Vrijheid nog zeker 150 jaar bestaan, daarna brak de Grote Friese Oorlog uit (1413-1422) en uiteindelijk eindigde in 1498 het tijdperk van de Friese Vrijheid. Nu tref je in Skarl bij Warns weer rust aan met veel natuur buitendijks in een rijk landbouwgebied met heel veel boerenzwaluwen.

B. Smid.

Bauke Smid zag op 11 april al een 6 a 8 in de ligboxstallen. Op 6 juni van 06:00 tot 10:50 uur aanwezig. Met net voor de beide ligbox deuren gevangen en een mistnet in de tuin gehad aan de voorzijde van de boerderij. Wat een vogels zijn er gevangen op 6 juni, ben er een tijd mee bezig geweest om het even uit te zoeken qua aantal. Zonder de hulp van Bauke Smid was het zeker niet gelukt om zoveel zwaluwen te ringen. In totaal 117 geringd; boerenzwaluw 75 nestjongen, 1 x 1kj, 19 x man, 22 x vrouw. Verder boerenzwaluwen die een ring droegen 8 x man en 16 x vrouw. In totaal dus 75 + 42 boerenzwaluwen en 24 met een ring terug gevangen wat het eindtotaal op 141 boerenzwaluwen brengt. Van de 24 terug gevangen boerenzwaluwen kwamen er 16 uit 2014, 5 uit 2013, 2 uit 2012 en 1 uit 2011. Opmerkelijk is dat we die ene boerenzwaluw uit 2014 die als nestjong geringd (NLA. AU...42126) was en toen 1 volwassen staartpen droeg er ook bij was. Zie verslag Boerenzwaluw Journaal 2014. Het bleek inderdaad om een mannetje te gaan! Verder vingen we nog 1 braamsluiper, 1 witte kwikstaart, 4 spreeuw en drie huismussen. In totaal dus 150 vogels! Vorig jaar ringden we over het hele jaar 183 boerenzwaluwen, nu zitten we alleen op 6 juni al op 117. In 2013 totaal 135, 2012 totaal 59, 2011 totaal 64, 2010 totaal 34 en 2009 totaal 62. In 2009 ringden we de eerste op 10 juni (NLA. AJ...85972). Volgens het aantal vrouwtjes zijn er **minstens 36 broedparen**. We hebben 16 nesten met jongen geringd (3 x 6, 8 x 5, 3 x 4, 1 x 3 en 1 x 2). Er zijn er dus zeker nog 20 nesten met eieren of kleine jongen.

Op 27 juni van 05:55 tot 10:50 uur aanwezig. In de schuur zitten nog steeds twee kerkuilen en bij aankomst zat een vink luid te zingen. Langs het weggetje naar Skarl vanmorgen aan de oostkant tussen een grote groep kokmeeuwen vier volwassen zwartkopmeeuwen. De vogels deden zich te goed aan de enorme hoeveelheden insecten die er aanwezig waren op de landerijen. Ook bij de boerderij waren enorm veel insecten, het mistnet in de tuin zat er in snel tempo vol mee. Vandaar ook dat er rond de boerderij erg veel eerste jaars spreeuwen zich te goed deden aan deze vliegen.

Weer een morgen met veel boerenzwaluwen. In totaal 78 nestjongen, 7 x 1kj, 5 x man en 5 x vrouw geringd (totaal **95**) Dus toch nog diverse vlieg vlugge jongen met het net gepakt en 10 nieuwe volwassenen. Van de spreeuw ringden we in totaal **16** (11 x 1kj man, 3 x 1kj vrouw en 2 x volwassen man). Boerenzwaluwen die zijn terug gevangen (eerder geringd op 6 juni 2015) dat waren er **24** (7 x man, 9 x vrouw, 8 x 1kj). Nieuw terug gevangen dit jaar met ring van vóór 2015 werden er **15** (7 x man, 8 x vrouw). Van deze 15 nieuw gevangen volwassen boerenzwaluwen kwamen er 10 uit 2014, 3 uit 2013 en 2 uit 2012. Hierbij waren er van de 10 in 2014 twee nestjongen, beide geringd op 9-8-2014.

In totaal zijn er vandaag dus **39** boerenzwaluw met ring terug gevangen. Dan hebben we precies 150 vogels gevangen, daarvan zijn er 134 boerenzwaluw en 16 spreeuw. En op 6 juni hadden we OOK 150 vogels. Verder troffen we vandaag nog (9 + 5) 14 nesten met eieren aan in de beide ligboxen. De 24 braakballen van de kerkuilen uit de schuur bevatten géén enkele vogel maar wel 11 spitsmuizen en 48 veldmuizen. Op 7 juli is er door Bauke Smid een nestje met drie geringde pulli dood gevonden in de stal.

Op 1 augustus van 06:45 tot 10:50 uur aanwezig. Bij de boerderij is de laatste dagen regelmatig een sperwer gezien door Bauke Smid. Vanmorgen kreeg ik van Bauke Smid weer assistentie bij het ringen en controleren van de nesten. Ook Amarens van Dijk die bij Pake en Beppe Smid was te logeren hielp mee. Weer een flink aantal boerenzwaluwen vanmorgen (124 boerenzwaluw en 3 spreeuwen). Vanmorgen samen

met Amarens van Dijk een tiental boerenzwaluwen van naam voorzien, we zijn benieuwd wanneer in 2016 de eersten weer terug gevangen zal worden.

Foto © Jan de Jong, Joure

01-08-2015. Amarens van Dijk liet vanmorgen de boerenzwaluwen buiten de ligbox vrij, bij een tiental zijn de zwaluwen in de administratie voorzien van namen.

Vijftig boerenzwaluwen droegen al een pootring. Tweeëndertig van deze 50 hadden we in 2015 al eens eerder geringd. Van deze 32 eigen terug van 2015 waren er op 1 augustus nog vier 1kj die we als nestjongen hadden geringd aanwezig (2 pulli van 6 juni en 2 pulli van 27 juni). Dus we kunnen concluderen dat heel veel nestjongen van 6 juni en 27 juni al vertrokken zijn. Van de resterende 18 boerenzwaluwen met ring waren er 14 al eens eerder dit jaar door ons gecontroleerd. Helaas geen vreemde terugmeldingen tot nog toe dit jaar aangetroffen in de ligboxen

Verder werden er 21 boerenzwaluwen vandaag geringd (3 x man, 2 x vrouw, 1 x volwassen en 15 eerste jaars). Vooral de 15 eerste jaars tonen aan dat er toch nog een flink deel van de grote nestjongen is (terug)gevangen die net iets eerder uitgevlogen waren. Er werden in totaal nog 16 nesten met 53 jongen geringd (1 x 5,6 x 4, 7 x 3, 1 x 2, 1 x 1). Er waren nog 15 nesten met eieren en 7 nesten met kleine jongen (1 tot 3 dagen) aanwezig. Dat betekent dat er nog 21 broedsels te gaan zijn. Totaal hebben we tot en met vandaag dit jaar hier 286 boerenzwaluwen geringd en 43 volwassenen terug gevangen uit voorgaande jaren. In de ligbox vond ik nog 1 nest met 6 (!) dode jongen die kennelijk tijdens de koude en regenachtige periode gesneuveld waren.

Op 18 augustus van 07:00 tot 10:00 uur aanwezig. Vanmorgen samen met Bauke Smid nog 12 nesten met jongen geringd (6 x 3, 2 x 2, 4 x 4). Er waren nog 6 nesten met eieren aanwezig (4 x 4, 1 x 2 en 1 x 1). In de schuur nog steeds twee kerkuilen aanwezig. Op de grond werden enkele ruiveren van de kerkuil gevonden.

Veel boerenzwaluwen waren er al vertrokken vanmorgen. Op 25 september zijn de laatste vertrokken uit de ligboxen (Bauke Smid).

P.J. Dijkstra.

Op 27 juli van 07:05 tot 11:00 uur voor het eerst aanwezig. Van buurman Bauke Smid had ik in juni gehoord dat er bij P.J. Dijkstra ook nogal wat zwaluwen in de stallen zaten. Moest er toch maar eens kijken. Na snel een afspraak te hebben gemaakt was ik van harte welkom.

Foto © Jan de Jong, Joure

Bij Fam. Dijkstra houdt de (kunst) koe de wacht over het uitgestrekte landbouwgebied aan de Fries IJsselmeerkust tussen Skarl en Warns.

Met het net aan de binnenkant van de schuifdeur van de ligbox werden er maar liefst 69 (!) boerenzwaluwen 2 vlieg vlugge huismussen en 1 vrouw spreeuw gevangen, ook deze vogels kregen een pootring. Van deze 69 boerenzwaluwen waren er 27 mannetjes, 30 vrouwtjes, 9 vlieg vlugge jongen (1kj), en 3 volwassenen waarvan ik het geslacht niet kon bepalen. Van de 30 vrouwtjes droegen er zeker 27 nog een broedvlek. Overal in de stallen zaten nesten! Zo enorm veel had ik er echt niet verwacht. Het is nu 27 juli en de volledige eerste leg van de boerenzwaluw jongen heb ik al gemist in deze stal. Dergelijke vangsten op 1 morgen in één stal maak ik zelden mee in Friesland! Wat een enorme aantallen boerenzwaluw zijn er hier toch aanwezig in de boerderij. Van de 69 gevangen boerenzwaluwen waren er vier die eerder in de stal van Bauke Smid (binnen 100 m afstand) waren geringd.

AU...42597 vrouw op 27 juli 2015 is op 14-6-2014 als vrouw geringd bij Bauke Smid Skarl 1.

AU...42595 man op 27 juli 2015 is op 14-6-2014 als nestjong geringd bij Bauke Smid Skarl 1.

AU...43323 vlieg vlug jong op 27 juli 2015 is op 6 -6-2015 als nestjong geringd bij Bauke Smid Skarl 1.

BA...75437 man op 27 juli 2015 is op 15-6-2013 als nestjong geringd bij Bauke Smid Skarl 1.

Vandaag kwam ik er niet aan toe naar de nesten te kijken. Heb de indruk dat ik nog lang niet alle oude vogels heb gevangen. Heb een afspraak gemaakt om ook de nestjongen nog te ringen. Ben nog steeds onder de indruk van de grote hoeveelheid zwaluwen die er hier broeden.

Op 11 augustus van 07:30 tot 10:55 uur aanwezig. Toch het net weer aan de binnenzijde van de schuifdeur gezet om zo de oude vogels die nog niet van een ring waren voorzien te kunnen vangen. Vooral in het voorste deel van de ligboxen was nog niet met het net gevangen. Het zou weer een enorm drukke morgen worden. Zo druk zelfs dan een deel van de nesten helaas niet gecontroleerd konden worden omdat óók de netvangsten nog verwerkt moesten worden.

Foto © Jan de Jong, Joure

Uit een van de ligboxen van P.J. Dijkstra vliegen soms “wolken” boerenzwaluwen die gemakkelijk te vangen zijn met twee parasolstanders en een mistnetje van 3 meter.

In totaal heb ik vandaag 51 nesten geïnspecteerd en genummerd in de ligboxen. Daarvan zijn er 17 nesten met totaal 57 jongen (2 x 1, 2 x 2, 3 x 3, 8 x 4 en 2 x 5) geringd. Heb dankbaar gebruik gemaakt van de grote aluminium schuifladder en de hoge keukentrap. Zonder deze hulpen was het ringen van de nestjongen een stuk moeilijker, zo niet onmogelijk geweest. Beide zaten na gebruik onder de mest zodat ik ze schoon gespoten heb in de ligbox en terug heb gezet. Onmisbare hulpmiddelen bij het controleren van de nesten. Verder waren er nog 8 nesten met eieren aanwezig (1 x 2, 2 x 3, 4 x 4 en 1 x 5). Het betreft de nestnummers PD 16, PD 17 en PD 29 in achterste ligbox en PD 33, PD 34, PD 40, PD 43 en PD 50 in voorste ligbox (nog achter de melkstal). Het deel van de ligbox vóór de melkstal heb ik nog niet gecontroleerd op nesten. Verder heb ik in de achterste ligbox nog enkele nesten niet gecontroleerd of vergeten te nummeren. Daarmee komt het aantal aanwezige broedparen zeker uit op een 30-tal als ik uitga van nesten met eieren en of jongen vandaag. Kan mogelijk ook nog hoger zijn, melkstal en tanklokaal ook niet gecontroleerd. Met het net voor de schuifdeuren 26 boerenzwaluwen terug gevangen die ik op 27 juli in de stal had geringd (10 x man, 13 x vrouw en 3 volwassenen). Toch werden er ook nog eens 21 boerenzwaluwen gevangen die

nog geen ring droegen (6 x man, 8 x vrouw, 1 x volwassen en 6 x eerste jaars). Daarmee komt het totaal geringde boerenzwaluwen van 27-7 en 11-8 nu op 147 boerenzwaluwen;(33 man ,38 vrouw,4 volwassen ,15 eerste jaars, en 57 nestjongen).

Op 11 augustus heb ik nog een 5-tal boerenzwaluwen gecontroleerd die niet in deze schuur zijn geringd.

AU...43225 eerste jaars vogel die op 6 juni 2015 geringd is als nestjong (8 dagen oud) bij B. Smid.

AU...43220 eerste jaars vogel die op 6 juni 2015 geringd is als nestjong (13 dagen oud) bij B. Smid.

AU...42123 volwassen mannetje die op 24 mei 2014 geringd is als nestjong (6 dagen oud) bij B. Smid.

AU...42602 volwassen mannetje die op 14 juni 2014 geringd is als nestjong (8 dagen oud) bij B. Smid.

AU...40304 is als volwassen vrouw door C. Monkel uit Warns geringd op 4 juni 2014 in Warns.

Jonge vogels van hetzelfde jaar komen dus ook af en toe even bij de burens op visite.

Het aantal van 40 vrouwtjes dat gevangen is geeft aan dat er veel meer broedparen zijn dan ik eerder schatte op grond van het aantal nesten met eieren en jongen. Ik vind het tot nog toe een indrukwekkend aantal broedparen en schat het aantal in tussen de 40 en 50 broedparen deze ligboxen dit jaar, en dat is zeer hoog.

Op 24 augustus van 09:00 tot 10:15 uur aanwezig. Nog snel even met mistnet voor de achterste ligbox gevangen. Tien boerenzwaluwen met ring gecontroleerd en 1 (vrouw) nieuw geringd. Veel zwaluwen waren al weggetrokken. Diverse nesten van 11 augustus geïnspecteerd waarin toen nog eieren lagen. Nog 2 nesten met jongen geringd (2 x 4). En op diverse plekken in de ligboxen nog nieuwe (of vergeten) nesten gecontroleerd en genummerd. Nestnummers PD 52 t/m 65 aangebracht! Aanwezig nog zes nesten met eieren (4 x 4 en 2 x 3). Op 21 september nog 17 geteld, daarna is de club vertrokken (P.J. Dijkstra).

B. Dijkstra.

Toen ik bij P.J. Dijkstra in Warns aanwezig was vertelde hij me dat ook bij B. Dijkstra dit jaar veel boerenzwaluwen aanwezig waren in de stallen. Toch dit jaar nog even bezoeken dus.

Foto © Jan de Jong, Joure

Prachtig welkomst bord met kunst voor de ingang van de boerderij van Maatschap Dijkstra- Verhoef.

Op 24 augustus was ik om 07:15 uur al aanwezig. Daar bleek al snel dat een groot deel van de boerenzwaluwen die er deze zomer gebroed hebben al vertrokken waren. Mijn eerste inschatting was dat er zeker een 20-tal gebroed hebben als ik zo de nesten zie. In de grote serre stal en de melkstallen zaten nog veel nesten. Met twee mistnetten boven elkaar voor de schuifdeur geplaatst toch nog 12 boerenzwaluw, 1 turkse tortel en 1 huismus gevangen en geringd. In de hoge serrestal zeker een vijftal turkse tortelduiven aanwezig, waarvan er ook diverse nesten in de stal aanwezig waren. Veel huismussen en enkele spreeuwen. In 2016 zeker een plek om óók hier de aanwezige oude vogels te vangen en op die plekken waar er gemakkelijk bij de nesten gekomen kan worden de jongen te ringen. Wel moet ik op de katten letten want deze zijn er wel heb ik gezien.

2.2.4. Effecten van sticker onderzoek in 2014.

Om nu te kijken of het aanbrengen van stickers in 2014 ook een verstrend effect heeft gehad op de boerenzwaluwen en of ze dit jaar wel terugkeren naar de broedomgeving zijn de gegevens verzameld van de terug gevangen boerenzwaluwen die destijds een sticker droegen en is gekeken naar hoeveel daarvan in 2015 terug gevangen zouden worden op de lokaties.

Aangebrachte stickers.

In 2014 heb ik tussen 3 en 26 mei 150 stickers aangebracht op de rug van 139 volwassen individuele boerenzwaluwen (zie *Boerenzwaluw Journaal 2014 blz.33-35*). Elf keer werd er twee keer een sticker op hetzelfde individu (7 x vrouw, 4 x man) aangebracht. Drie soorten stickers zijn er uitgetest, twee van rond 19 mm in de kleuren van geel en oranje met in het center een witte sticker van rond 12 mm en 1 witte vierkante sticker van 18 mm met letters. Helaas werden de stickers al snel door de zwaluwen verwijderd. Van deze 139 individuen waren er 75 die in 2014 voor het eerst een ring droegen (53,96%) en van deze 75 zijn er 28 (37,44%) na het ringen en stickeren niet weer terug gevangen in 2014.

Terug gemelde stickers

In 2015 zijn er 54 individuele boerenzwaluwen terug gemeld met totaal 60 stickers. Elf van deze 54 boerenzwaluwen kregen in 2014 voor de tweede keer een sticker (vierkant wit) die aangelegd was in de boerderij van A. Venema te Terwispel. Opmerkelijk is dat van deze elf dubbel aangelegde stickers in 2014 er 6 boerenzwaluwen (54,54%) in 2015 weer terug gevangen werden in de stal.

Vorm en Kleur sticker	Sticker aangebracht 2014				vogels terug gemeld in 2015			
	N	man	vrouw	Onbekend	N	Percentage	Man	Vrouw
Rond geel/wit	23		23		10	43,47%		10
Rond oranje/wit	24	24			8	33,34%	8	
Vierkant wit	103*	42	48	2	42	40,78%	21	21
	150*	66	71	2	60**	40,00 %	29	31

*bij 11 individuen (6 x m en 5 x v) is voor de tweede keer een sticker vierkant wit aangelegd (7 x bij rond geel/wit en 4 x bij rond oranje /wit).

** van de 11 vierkante witte stickers die in 2014 voor de tweede keer zijn aangelegd zijn bij A. Venema in Terwispel zijn er 6 (4 x m en 2 x v) terug gemeld in 2015.

Tabel. *Resultaten van controle van de aangebrachte stickers.*

De verhouding van mannen en vrouwen bij de boerenzwaluwen die terug gemeld zijn die in 2014 een sticker droegen blijken vrijwel gelijk te zijn. De felgekleurde ronde oranje sticker met ronde witte sticker in het hart van rond 12 mm blijkt het minst terug gemeld, de mannetjes houden w.s. niet zo op deze opvallende kleur of deze stickers zijn veel gevoeliger voor verstoring.

2.2.5. Onderzoek aan onbevuchte eieren in 2015.

Begin januari 2015 kreeg ik het verzoek binnen om via het Boerenzwaluwproject om mee te werken aan een landelijk onderzoek van Bureau CLM Onderzoek en Advies uit Culemborg naar nestjongen sterfte en onbevuchte eieren van boerenzwaluwen. Daar ik vrijwel geen mogelijkheden zag om dode nestjongen thuis goed te bewaren heb ik wel meegewerkt aan het onderzoek naar onbevuchte eieren. In 2015 zijn er 10 eieren voor onderzoek verzameld en opgestuurd.

Plaats	Naam	Datum	Aantal
Oldeouwer	F. Stastra	09-06-2015	2 ei.
Terwispel	A.Jager	15-06-2015	1 ei
Terwispel	A.de Vries	15-06-2015	1 ei
Terwispel	A. Steenwijk	24-07-2015	4 ei
Grou	Sj.Hoekstra	30-06-2015	1 ei
Totaal			10 ei

Ik ben benieuwd wat de uiteindelijke doodsoorzaak van de mogelijke vrucht is die nog in het ei aanwezig is of wat de reden van de onvruchtbaarheid is van betreffende eieren. De laatste jaren komt het namelijk steeds vaker voor dat er dode jongen worden gevonden in of onder de nesten in stallen en schuren. Vaak is er wel een reden voor aan te geven. Heel vaak heeft de jongen sterfte m.i. te maken met de ontstane omstandigheden (koude/langdurige regen/ hitte, etc). Uit gegevens uit voorgaande jaren blijkt dat er maar weinig onbevuchte eieren worden aangetroffen. In onderstaande tabel een opgave van het aantal onbevuchte/niet uitgekomen eieren/dode jongen en geringde pulli die ik voor het Vogeltrekstation in Friesland verzamelde. Deze informatie geeft enige indicatie betreffende het voorkomen van “onbevuchte” eieren en dode nestjongen in Friesland.

Jaar	N-legsels /onbevuchte /niet uitgekomen eieren				Totaal	Geringde	Dode
	1 ei	2 ei	3 ei	4 ei	Onbevuchte eieren	Pulli	Pulli
2006	9	2		1	12	360	8
2007	9				9	300	2
2008	2				2	77	0
2009	8				8	550	5
2010	12	1			13	319	3
2011	11		1		12	424	28
2012	22	4	2	1	29	676	16
2013	11	1	2	1	15	881	27
2014	29	2	2		33	977	24
2015	27	5			32	1068	34
	140	15	7	3	133	5632	147

© Vogeltrekstation Wageningen /ringer 403

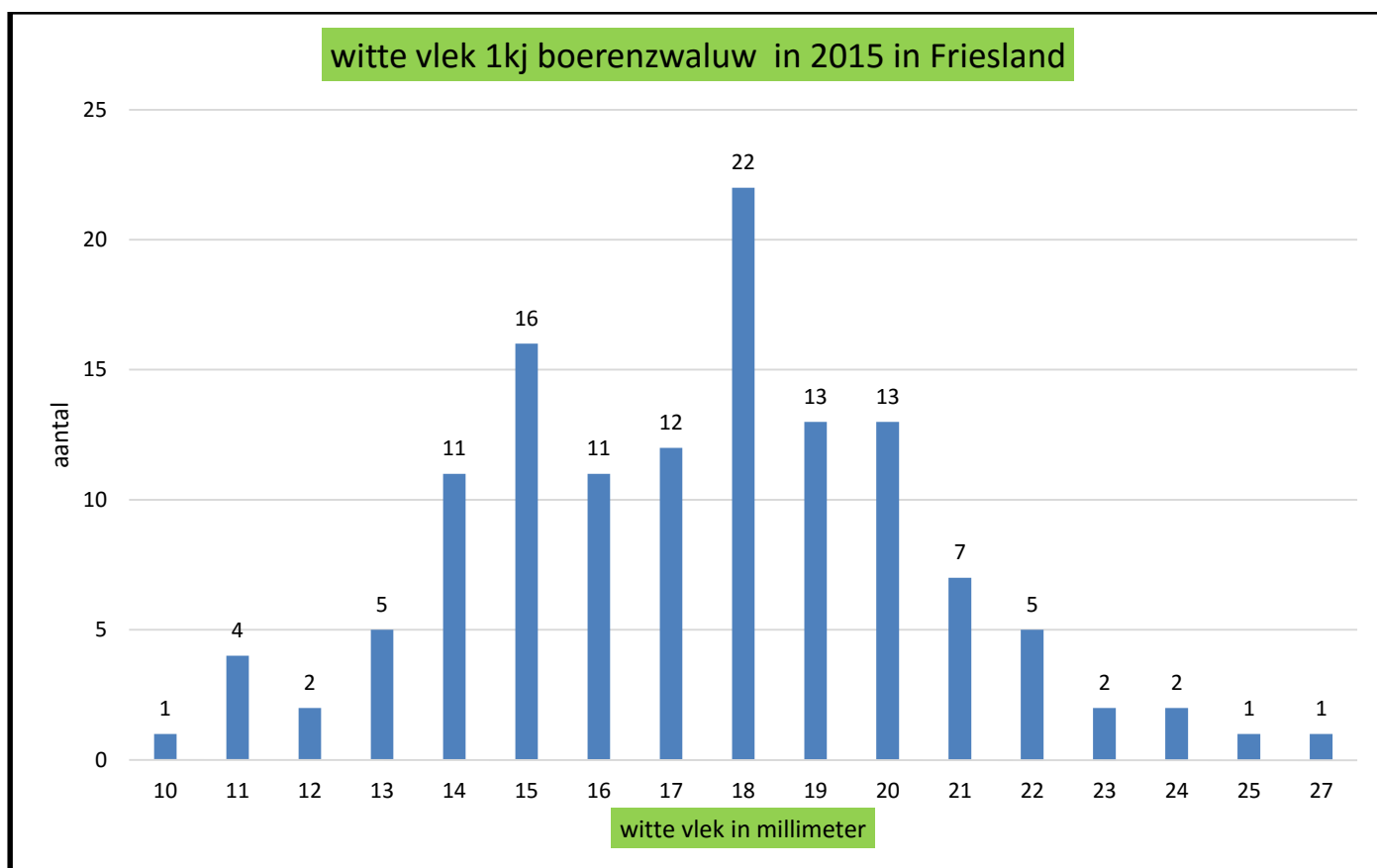
Uit deze tabel valt op dat we in Friesland vaak te maken hebben met legsels waarbij slechts 1 onbevucht ei wordt aangetroffen. Lijkt dus tot nog toe niet erg verontrustend. In 2016 berichten we wat de uitkomsten van het onderzoek naar de onbevuchte eieren landelijk heeft opgeleverd.

3. Voortgang onderzoek witte vlek op staartpen ST6.

Ook in 2015 zijn er weer een flink aantal boerenzwaluwen gevangen waarvan de witte vlek is gemeten en deze fotografisch is vastgelegd. Dit jaar zijn er veel foto's gemaakt van 682 gemeten witte vlekken op ST6. Ook in 2016 probeer ik weer zoveel mogelijk geringde vogels terug te vangen om zo de jaarlijkse verandering van de witte vlek te kunnen vaststellen. Dat er individueel erg veel variatie in de witte vlek zit bij volwassen boerenzwaluwen per geslacht in een bepaald jaar hadden we in een eerder stadium al vastgesteld. Door nu zoveel mogelijk vogels terug te vangen waarvan we de witte vlek hebben gemeten en fotografisch hebben vastgelegd kunnen we controleren of er verschil in bepaalde jaren zit qua vorm en afmetingen. Vooral van jonge vogels weten we nog maar weinig betreffende de ontwikkeling en vorm van de witte vlek. Vandaar dat ik hieraan nu wat meer aandacht schenk. Van de verzamelde gegevens van volwassen boerenzwaluwen wil ik graag ook de gegevens van 2016 nog verzamelen om zo meer inzicht te krijgen in de terugkerende jaarlijkse veranderingen. Drie jaren op rij lijkt me voorlopig een goede periode om de vergelijking te maken bij volwassen boerenzwaluwen.

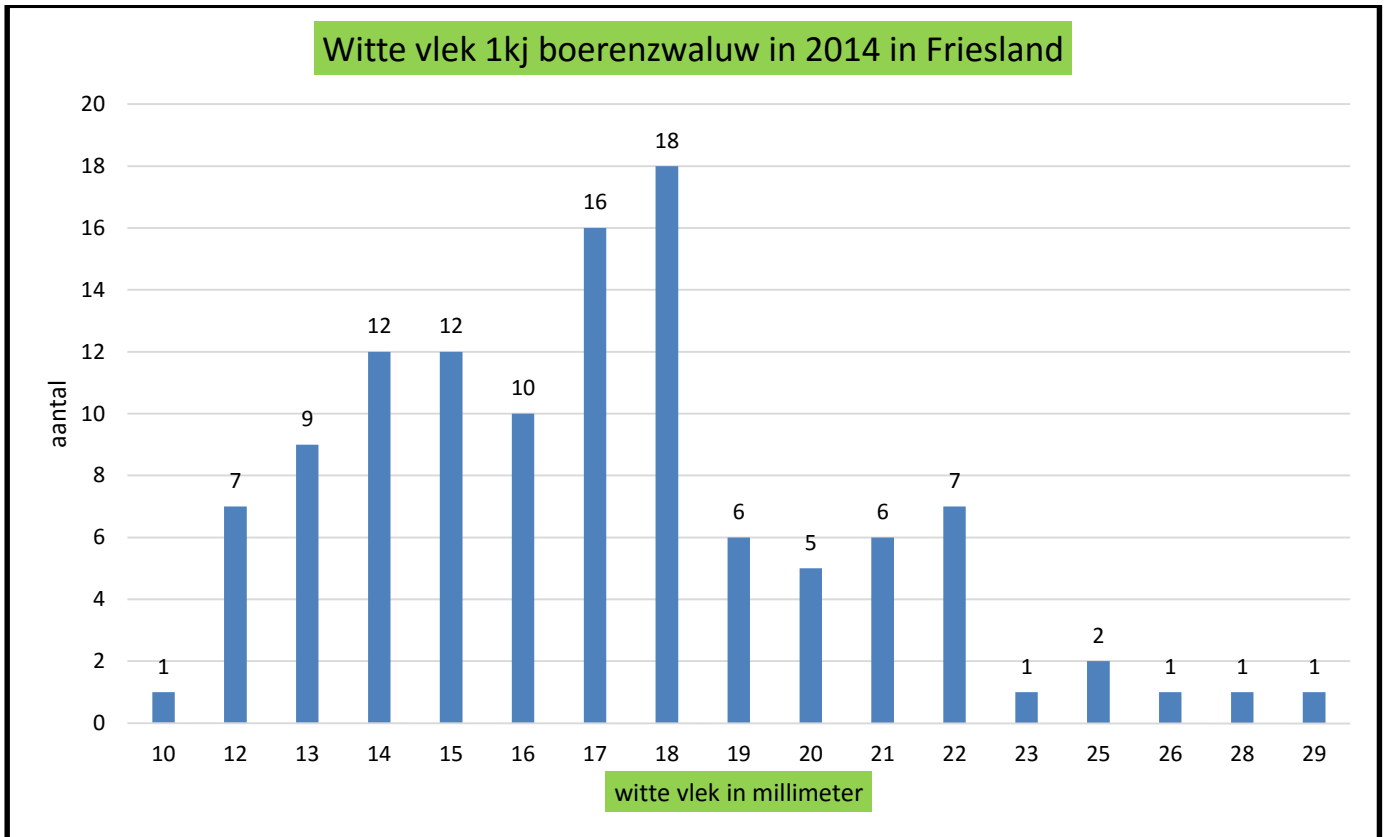
Eerste en tweede jaars.

In 2015 heb ik van 128 eerste jaars boerenzwaluwen de witte vlek opgemeten. Daar bleek erg veel variatie in te zitten! Dit heb ik even in een grafiek vastgelegd. De lengte van de witte vlekken zijn per mm ingedeeld verdeeld over de maanden juni(23), juli(52), augustus(37) en september(16).

Afmetingen en aantallen (n=128) van de witte vlek op staartpen ST6 van 1kj boerenzwaluwen in 2015 in Friesland.

Kijken we naar de gegevens van de witte vlek van 2015 en vergelijken we die met die van 2014 dan zien we dat er toch nog erg veel variatie is in de lengte van de witte vlek doch dat de meeste eerste jaars toch in beide jaren als hoogste score 18.0 mm hebben. In 2014 is de val met witte vlekken boven de 18.0 mm groter dan in 2015 in onderstaande grafiek. De vangsten in 2014 waren over de volgende maanden verdeeld juni(2), juli(64), augustus(44) en september(5).

Afmetingen en aantallen (n=115) van de witte vlek op staartpen ST6 van 1kj boerenzwaluwen in 2014 in Friesland.

Interessant is nu om in 2016 te kijken hoeveel van deze 1kj boerenzwaluwen waarvan de witte vlek is vastgelegd terug kunnen worden gevangen en wat de geslachten zijn. Zo komen we meteen ook wat te weten van de ontwikkeling van de witte vlek bij de 1kj, en kunnen we iets zeggen op den duur of de biometrie en vorm van de witte vlek bij 1kj ook werkelijk iets kan zeggen over de geslachten als 1kj.

De kans dat je in een volgend jaar nog 1 of meerdere terug gaat vangen is uiteraard gering, daar de sterfte onder 1kj erg groot is in het eerste levensjaar. Verder is het zo dat het vooral de mannetjes zijn die het meest terug worden gevangen als ze de reis naar Afrika voor het eerst hebben volbracht en terug gekeerd zijn in de broedgebieden. Dit blijkt ook wel uit de vangsten en terug vangsten op de broed lokaties.

Van de eerste jaars boerenzwaluwen die ik in 2014 gemeten heb zijn er in 2015 vier terug gemeld, het betreft allemaal mannetjes! Vrouwtjes die je in hun 1kj ringt vang je zelden in het daarop volgende jaar terug op dezelfde locatie, dat heeft te maken met het voorkomen in incest bij een populatie. Vrouwtjes zoeken in hun 2^e kalenderjaar vrijwel altijd een locatie op die op grotere afstand ligt van hun geboorteplek.

ringnummer	datum	leeftijd	Witte vlek in mm	Vershil witte vlek in 2014 - 2015 in mm	Geringd/gevangen bij
AU...41753	12-08-2014	- 1kj	22		Terwispel A.Venema
	15-06-2015	M na1kj	31	9	Terwispel Sj. Wagenaar
AU...42126	09-08-2014	- 1kj	16		Warns B. Smid
	06-06-2015	M na1kj	21	5	Warns B. Smid
AU...42855	09-07-2014	- 1kj	15		Terwispel A.Venema
	22-06-2015	M na1kj	20	5	Terwispel A.Venema
AU...42865	09-07-2014	- 1kj	22		Terwispel A.Venema
	19-05-2015	M na1kj	25	3	Terwispel A.Venema
	22-06-2015	M na1kj	26	4	Terwispel A.Venema

Boerenzwaluw Journaal 5 Friesland 2015

Bij deze 4 mannetjes is het lengte verschil van de witte vlek van 2014 (1kj) en 2015 (2kj) gemiddeld 5.75 mm. Eerste jaars hebben gemiddeld een witte vlek lengte van 18.75 mm en tweede jaars van 24.5 mm.

Om de verschillen wat duidelijker in beeld te brengen zijn hieronder van de vier boerenzwaluwen de verschillen van de witte vlek op ST6 van 2014 en 2015 weergegeven. Opvallend daarbij is dat de eerste jaars boerenzwaluw die ik in 2014 in Warns ringde met een volwassen en een juveniele staartpen ST6 ook is terug gevangen.

AU...41753

AU...41753 -1kj 12-08-**2014**

Terwispel A.Venema

Witte vlek ST6 links 22.0 mm.

Nog deels in bloedspool.

AU...41753 man na1kj 15-06-**2015**

Terwispel Sj.Wagenaar

Witte vlek ST6 links 31.0 mm.

De vorm is bij AU...41753 op 15 juni 2015 lang en spits en de witte vlek loopt deels via de schachtlijn.

AU...42126.

AU...42126 – 1kj 09-08-**2014**

Warns B. Smid

Witte vlek **links** 16.0 mm.

AU...42126 – 1kj 09-08-**2014**

Warns B. Smid

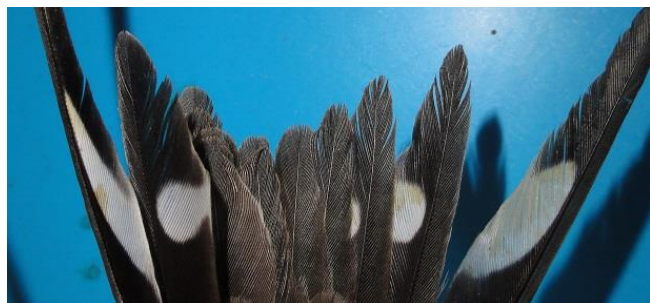
Witte vlek **rechts** 23.5 mm. Is een volwassen pen!

AU...42126 – 1kj 09-08-**2014**

Warns B. Smid

Witte vlek met duidelijke rechter volwassen pen te zien met heel andere vorm. Zie Boerenzwaluw Journaal 2014 blz.38-39.

AU...42126 man na1kj 06-06-**2015**

Warns B. Smid

Witte vlek **links** 21.0 mm.

Vlek vrijwel identiek als hierboven in 2014.

AU...42865.

AU...42865– 1kj 09-07-**2014**

Terwispel A.Venema
Witte vlek **links** 22.0 mm.

AU...42865 man na1kj 22-06-**2015**

Terwispel A.Venema
Witte vlek **links** 26.0 mm.

AU...42855.

AU...42855– 1kj 09-07-**2014**

Terwispel A.Venema
Witte vlek **links** 15.0 mm.
Staartpen nog deels in bloedspoor
Duidelijk is te zien dat er veel zwart zit tussen de witte vlek en de schacht van veer.
Vergelijk ook met ringnummer AU...41753.

AU...42855– 1kj 09-07-**2014**

Terwispel A.Venema
Witte vlek ST6 bereikt duidelijk niet de schacht .
Onderzijde staart zichtbaar.

AU...42855– 1kj 09-07-**2014**

Terwispel A.Venema
Witte vlekken op ST2-3-4 op de bovenkant van de staart niet zichtbaar.ST1 (middelste) hebben nooit een witte vlek.

AU...42855 man na1kj 22-06-**2015**

Terwispel A.Venema
Witte vlek **links** 20.0 mm.
Let op het verschil met de vorm met AU...41753.
In 2015 gaat de witte vlek niet tot aan de schacht bij AU...42855 en is minder spits.

Discussie .

Van de eerste jaars boerenzwaluw mannen kunnen we met een goede inzet en vangkans in de toekomst heel wat gegevens vastleggen van de witte vlek omdat die vaak terugkeren naar hun geboorteplek. De boerenzwaluw vrouwen blijven echter een mysterie. Zij bezitten op een of andere manier dan ook een mechanisme wat het vermogen om de geboorteplek te mijden in hun tweede jaar in stand houdt en vestigen zich dan ook vaak op grotere afstand hiervan. Doch als ze eenmaal een broedplek hebben gekozen komen ze WEL vaker jaarlijks op diezelfde plek terug. Dit laatste heeft mogelijk te maken met hun eerste partner binding. De boerenzwaluw vrouwen zullen wel altijd een raadsel blijven, ook voor boerenzwaluw mannen.

Toch vermoed ik dat ze het vermogen bezitten om beter individuen te herkennen en het zou me dan ook niet verbazen dat ze familie verbanden feilloos aanvoelen. We nemen aan dat bij de keuze van een partner door de boerenzwaluw vrouw de zang van het mannetje in combinatie met de algehele conditie, met name van de staartlengte (witte vlek) daarin een grote rol spelen.

4. Vroege en laten meldingen uit de provincie Friesland.

*Vooral de meldingen van de aankomst van **de eerste boerenzwaluwen IN de schuren en stallen** zijn belangrijk om te weten. Heb dan ook niet alle Friese meldingen die bekend zijn geworden via www.trektellen.nl en www.waarneming.nl in deze opgave opgenomen. De boerenzwaluwen die in de schuren gezien worden zijn de **werkelijk terugkerende broedvogels**. Tussen de eerste aankomstdata in schuren en of stallen kunnen soms grote verschillen zitten. **Staat U melding er niet bij in de aankomstdata meldt hem dan alsnog, het is voor ons heel belangrijk om deze gegevens te blijven registreren.** Hetzelfde geldt ook voor de laatste waarnemingsdata IN de schuren en daarbuiten. Daarbij kunnen ook grote verschillen optreden.*

4.1. Vroege waarnemingen.

Ook dit jaar waren er enkele vroege meldingen in maart, doch veel minder dan vorig jaar. Vroege losse meldingen blijven dus welkom.

26-03-2015. 1 bij Alde Feanen waargenomen (Age Hulder). Ook bij Lemsterhoek 1 (Bert Zijlstra).

31-03-2015. 1 overvliegend te Sneek bij Stadsfenne (Dick Pruiksmā).

01-04-2015. 1 overvliegend naar ZW te Buitenpost (Theunis IJlstra).

1 overvliegend te Heerenveen bij de Kavelen (Michel van Ettinger).

02-04-2015. Vier aanwezig bij de Oude Leije (Piter Anjema).

03-04-2015. Bij Berlikum 1 gezien (Wietse Jan Dijkstra, Sint Anna Parochie).

Twee bij de Delleboersterheide (Wil Leurs en Karen Hartog).

Twee overvliegend bij de Alde Feanen (Vincent Douwes).

Bij de Burgumer Mar (Atsmapolder) 1 overvliegend naar NO (Arend Timmerman).

Twee bij Nieuwehorne Tjongervallei (Henk Dommelholt).

In het Lauwersmeer bij Ezumakeeg zuid 1 overvliegend naar NO (Koert en Sjouke Scholten).

Twee overvliegend bij de Wite en Swarte Brekken (Johan op den Dries).

Drie te Dronrijp (van der Meer, Dronrijp). De volgende dag waren er al vier.

04-04-2015. Twaalf bij Alde Feanen (Jan Durkspolder) gezien (Henk Brinkman).

Twee overvliegend naar noord Leeuwarderbos (Jeroen Breidenbach).

Drie bij Dronryp Oosterpolder (Wim van Zwieten).

Bij Sint Anna Parochie (polder zuidhoek) 1 overvliegend (Rudy Fopma).

Boven Kollum bij Eskespolder 1 overvliegend (Kees Bode).

Bij de Westereen 1 overvliegend (Marcel Stienstra).

05-04-2015. De eerste terug in de schuur te Wommels (Roel Schraa). De volgende dag waren er al twee.

Bij Burdaard 1 gezien (Oetsen de Beer). Zeven bij de Alde Feanen (Erwin Walstra).

Vijf in de Jan Durkspolder (Oane Veenstra). Drie bij Sondel (Age van der Meer).

06-04-2015. De eerste terug in schuur te Tzum (Siem en Geertje Viëtor).

Bij Wommels 1 gezien (Hilda Rienstra).

Zestien bij het Fochteloerveen (Jeroen Breidenbach en Merel Zweemer).

08-04-2015. Twee terug in de stal te Grou (Fam. Hoekstra).

Drie terug in de schuur te Dedgum (Ton en Catharina Westendorp).

Eerste terug in schuur te Oldeberkoop (vogelwacht Oldeberkoop).

In Bantega 1 gezien (Wiebren van Stralen).

09-04-2015. Drie terug in broedschuurtje te Terwispel (Afke Jager).

Boerenzwaluw Journaal 5 Friesland 2015

- Twee terug in schuur te Boelenslaan (Minke Hoekstra).
Twee terug in paardenstal te Hoornsterzwaag (Jan en Jet Hofstra).
Twee in manege de Hjouwer te Haskerhorne (Bertus Rijpkema).
Eerste terug in paardenstal te Bontebok (Lenes, Bontebok).
Te Surhuizum 1 gezien (Derick Hiemstra). In Bantega 1 gezien (Wiebren van Stralen).
In Moddergat bij de Fûgelpits 1 gezien (Gaatske Wiersma –Visser).
In Wommels 1 gezien (Wietse Jan Dijkstra, Sint Anna Parochie).
Drie te Kollumerpomp (Menne Osinga), op 15 april al zes aanwezig.
- 10-04-2015. Twee terug in de schuur te Boornbergum (Jan van der Veen).
Twee terug in de geitenstal te Langezwaag (S. van der Wal.) Op 14 april waren er al drie.
- 11-04-2015. Zes a acht terug in de stal te Warns (Bauke Smid).
Drie terug in de garage te Goingarip waar ze elk jaar broeden (Ineke Bloemers).
Veertig voedsel zoekend bij de Putten te Oostermeer (Bareld Storm).
- 12-04-2015. In Joure 1 terug in de schuur (Artina Oppenhuizen).
In Suamarreheide eerste terug in schuur (Bareld Storm). Op 13 april al zes!
- 13-04-2015. Eerste terug in de paardenstal te Terband (Trienke Tjepkema). Op 14 april al zeven!
- 14-04-2015. Drie terug in de garage te Haulerwijk (Gosse en Jannie Beijert).
Eerste terug in paardenstal te Oldeouwer (Fokke Stastra).
- 16-04-2015. Eerste terug in de stal te Terwispel (Rikus en Tryntsje Veenstra). Op 19 april al een tiental!

4.2. Late waarnemingen en vertrek uit stallen.

Ook bij de late waarnemingen willen we graag de data wanneer de grote groep en de laatsten zijn vertrokken uit de schuren en stallen. Soms laten de oude vogels daarbij de nesten met jongen en/of eieren in de steek.

- 17-09-2015. De laatsten zijn uit de schuur vertrokken te Terwispel (Afke Jager).
- 18-09-2015. In Damwoude nog zeker een honderdtal jagend op insecten om de huizen. Enkele ouden voerden de vlieg vlugge jongen nog (Jan Andries Wagenaar, Damwoude).
- 19-09-2015. De laatste boerenzwaluwen vertrokken uit de schuur (Jan van der Veen, Noardburgum).
- 21-09-2015. Nog steeds 1 gezien te Grou in schuur te Grou, daarna was alles weg (Fam. Hoekstra).
De laatste is uit de paardenstal in Terband vertrokken (Trienke Tjepkema).
Op 21 september nog 17 geteld, daarna is de club vertrokken (P.J. Dijkstra Skarl Warns).
Bij boer Pier Nauta in Jutrijp is een nest met 3 jongen uitgevlogen meldt Germ Albada.
(Bericht via Durk van der Gaast Hommerts ontvangen).
- 23-09-2015. In Jutrijp bij boer Ids Groenveld zijn nog 3 paar met jongen uit de stal gevlogen. De vogels waren nog bij elkaar en plotseling vertrokken aldus Groenveld (med. D. van der Gaast).
- 24-09-2015. Twaalf tegen de wind in rond 13.00 uur in Joure (koud/regen) naar zuid vliegend (Jan de Jong).
De laatste zwaluwen uit de stal verdwenen te Terwispel (Rikus en Tryntsje Veenstra).
- 25-09-2015. Laatste zwaluwen vertrokken uit de garage in Goingarip. Veel nestjongen dit jaar groot geworden (Ineke Bloemers).
In Warns zijn de laatsten op 25 september vertrokken uit de ligboxen (Bauke Smid).
- 26-09-2015. Laatste boerenzwaluw uit de schuur vertrokken in Terwispel bij Appie Venema.
- 30-09-2015. Nog drie vlieg vlugge jongen in nest te Deinum. De ouden zijn al zeker twee weken weg! (R. van der Wal, Deinum).
Bij Mirns (Gaasterland) nog twintig in Zuiderfennespolder (John van Vliet).
- 01-10-2015. Nog twee jongen even terug in de schuur te Warga, op 3-10 vertrokken (Aafke Kooistra).
Bij Waddendijk op Schiermonnikoog nog dertig gezien (Christiaan Both).
In Terwispel laatste in de stal gezien (Arie Steenwijk, Terwispel).
- 01-10-2015. Deze week alle zwaluwen vertrokken uit de stallen (Tjitske Veenstra- van Dijk, Metslawier).
- 03-10-2015. Tijdens trektelling nog 3 boerenzwaluwen bij Terwispel langs vliegend (Ringgroep Menork).
Tijdens trektelling nog elf over Leeuwarderbos (Jeroen Breidenbach e.a.).
Bij Laaxum tijdens trektelling totaal 90 geteld. (Bert Zijlstra en Yde Kuipers.).

Boerenzwaluw Journaal 5 Friesland 2015

- Bij Duurswouderheide drie geteld tijdens trektelling (John Dolstra en Koert Scholten).
In Noordbergum tijdens trektelling acht vogels gepasseerd (Johan Prins).
Nog vijf boven bos Schiermonnikoog (Wouter van der Ham).
Bij Fochteloerveen nog acht overvliegend naar ZW (Emo Klunder en René Oving).
06-10-2015. In Langezwaag de laatste vertrokken, dit jaar 115 jongen uitgevlogen (van der Wal).
12-10-2015. Drie gezien aan Leakwerderwei te Spannum (Gerda van der Heide, Spannum).
17-10-2015. Drie bij het Heegermeer (Bert Zijlstra).
18-10-2015. Twee aan de Pasveer te Sneek (Jos Welbedacht).
Nog een tiental rondvliegend boven stal te Kinnum op Terschelling (Willy Nijdam).
19-10-2015. Bij Oudemirdum 1 x groepje van 30 en 1 x 15 gezien (Sander Veenstra).
20-10-2015. Twee overvliegend bij Fochteloerveen (Jaap Dekker en Tohar Tal).
21-10-2015. Vijf bij Huitebuursterpolder te Oudemirdum (Peter van Beek).
22-10-2015. Zeven voedsel zoekend bij Kinnum op Terschelling op kwelders (Rob Baars).
23-10-2015. Acht overvliegend naar west bij Huitebuurtsterbuitenpolder bij Steile Bank (Hans de Waard).
31-10-2015. Twee bij Ternaard bij 't Schoor (Marius Bouscholte).
01-11-2015. Bij de ijsbaan op Schiermonnikoog 1 gezien (Raoul Beunen).
04-11-2015. Bij Driezum een gezien (Teunis IJlstra).
08-11-2015. Op Ameland 1 overvliegend boven Hollumerheide (Peter Jongejans).
18-11-2015. Boven de Knardijk bij de Oostvaarders Plassen nog een gezien (Sjoerd Bakker, Jan Tijsma, Marten Wesselius).
23-11-2015. Drie bij Roodkerk gezien (Pyt van de Polder, Roodkerk).
15-12-2015. Drie bij Huizen (NH) gezien (Mieke Pieren Olijhoek).

5. WIST U DAT.

Wetenswaardigheden uit de vakliteratuur over boerenzwaluwen.

Wist U dat:

- De mannetjes van de boerenzwaluw nog voor de aankomst van het vrouwtje al met de nestbouw beginnen.
- Dat de nestbouw onder normale omstandigheden zo'n 8 a 12 dagen duurt. Ook het wijfje doet dan aan de nestbouw mee.
- Dat de vrouwtjes boerenzwaluwen vanaf het eerste ei elke dag een ei leggen totdat het legsel compleet is. Vaak bevat een nest van 3 tot 6 eieren, soms 1 a 2 en in een enkele geval 7 of meer. De vrouwtjes beginnen pas te broeden als het laatste ei gelegd is, soms ook al 2 a 3 dagen eerder.
- Dat de nestjongen een gemiddeld geboortegewicht van 1.6 – 1.8 gram hebben. En dat de sterkste groei optreedt tussen de 3^e en 10^e dag met een dagelijkse gewichtstoename van 2.0 tot 2.6 gram onder normale omstandigheden. Tussen de 12^e en de 15^e levensdag bereiken ze hun maximale gewicht van 22 tot 25 gram.
- Dat de mannetjes boerenzwaluwen vaker meerdere vrouwtjes kunnen hebben en dat "huwelijkse trouw" niet altijd door beide partners gerespecteerd wordt.
- Dat voor het bouwen van een nest tussen de 750 en 1400 klompjes klei en aarde nodig zijn die ze met hun snavel moeten vervoeren. De benodigde vliegafstand alleen hiervoor is al minstens 220 kilometer.
- Dat de gemiddelde sterfte van boerenzwaluwen in het eerste levensjaar tussen de 60 en 80% ligt in Europa. In Engeland is dat b.v. 63% (1949, Lack), in Duitsland is dat 60 a 65% (K.H. Loske) en in Frankrijk 80% (Jarry, 1980).
- Dat de boerenzwaluwen zo'n 23 weken in hun broedgebied verblijven en dat is langer dan andere vergeleken zangers die ongeveer eenzelfde trekafstand naar het overwintergebied moeten afleggen.
- Dat in grote delen van Zuid- West en Midden-Europa de boerenzwaluw broedparen in 60 tot 90% van de gevallen een tweede broedsel hebben. In Denemarken is dat b.v. nog maar 50 a 60% en in Noord Finland bij Oulu nog maar 6%.

6. Losse aantekeningen uit 2015.

a. Grauwe vliegenvanger kraakt nest van de boerenzwaluw.

Het komt nogal eens voor dat een winterkoning of een huismus de nesten van de boerenzwaluw kraakt. Meldingen van grauwe vliegenvangers die dat ook doen zijn veel schaarser. Via Durk van der Gaast uit de Hommerts kreeg ik een foto toegestuurd van Tjitse Boonstra die op 12 juli 2015 een grauwe vliegenvanger had zitten te broeden op een nest van een boerenzwaluw onder de carport.

Foto © Tjitse Boonstra Hommerts.

12 juli 2015. *Een grauwe vliegenvanger bouwt zijn nest op een boerenzwaluwnest onder de carport in de Hommerts.*

b. Opvallende jonge boerenzwaluw in Schiedam ontdekt.

Tijdens het zoeken naar bijzondere waarnemingen van boerenzwaluwen op internet ontdekte ik op www.waarneming.nl een foto van een groepje boerenzwaluwen in Schiedam (Vockestaert) die gemaakt was door Loes Willebrand uit Schiedam (<http://loes-willebrand.blogspot.nl/>).

Tot mijn grote verrassing bleek dat het om een eerste jaars boerenzwaluw ging van de boissonneauti - variant ging. Dit is een kleurvariant van *Hirundo rustica rustica* (zie ook Boerenzwaluw Journaal 2011, blz. 9-10). Deze jonge vogel komt overeen met de score 3 (Pinkisch cream - buf with rusty tinged under tail-coverts). Bij volwassen boerenzwaluwen heb ik deze kleurvariant wel vaker in Friesland gezien, doch nooit eerder zag ik een eerste jaars met zo duidelijke de kenmerken van deze fase. Met toestemming van Loes Willebrand plaatsen we hier de fotos.

Foto © Loes Willebrand Schiedam. (Uitsnede van orgineel).

11 september 2015. *Zeldzame verschijning van een eerste jaars boerenwaluw van de boissonneauti variant in de Vockestaert bij Schiedam gefotografeerd door Loes Willebrand.*

Foto © Loes Willebrand, Schiedam

11 september 2015. *Op deze foto is duidelijk het verschil in kleuren te zien tussen beide boerenwaluwen. Links de "boissonneauti variant" en rechts boerenwaluw zo hij er normaal uitziet.*

c. Derde legsels boerenzwaluw vastgesteld bij Hommerts.

Van Durk van der Gaast uit Hommerts (BMP-teller SOVON) kreeg ik melding dat er in zijn omgeving ook veel boerenzwaluwen broeden. Daarbij waren dit jaar ook meerdere derde legsels zo constateerde van der Gaast. Bij boer Pier Nauta in Jutrijp is maandag 21 september 2015 1 boerenzwaluw paar met een 3e legsel uitgevlogen. Gemeld door waarnemer Germ Albada. Boer Ids Groenveld uit Jutrijp meldt dat woensdag 23 september 2015 drie boerenzwaluw paren met 3e legsels tegelijk de stal hebben verlaten. Deze zwaluwen hadden allemaal nesten boven een stal waar jongvee staat. Het was een prachtig gezicht al die zwaluwen buiten bij elkaar te zien en opeens waren ze vertrokken, meldde de boer. In zijn stallen bij de boerderij telden we dit jaar 18 broedparen (ongeveer 5 meer dan in 2014). Ook bij boer Johan de Jong in Jutrijp dit jaar 18 broedpaar. Bij boer Halbe Huitema dit jaar 20 paar en bij maatschap van Os in Hommerts ook 18 paar. *Late legsels zijn sowieso erg interessant om te volgen en het hoge aantal broedparen van meer dan 15 in die omgeving (Hommerts- Jutrijp) doet vermoeden dat in die omgeving mogelijk meerdere plekken aanwezig zijn met een hoge boerenzwaluwen stand. Meldingen van meer dan 15 broedparen in schuur of stal blijven welkom!*

d. Aankomstdata boerenzwaluw in stal te Oudehaske.

Door Iebeltje Sybrandy en Bert Jonkman

14 mei 2015.

Op hemelvaart ochtend spit ik de krant van gister nog even door. En zo kom ik uw artikel tegen. De boerenzwaluw wat een machtig leuk vogeltje. Ook bij ons in de stal zitten al een aantal jaren boerenzwaluwen. Oude nesten worden weer op gemaakt en nieuwe nestjes komen erbij. Wanneer ik 's ochtends het paard ga voeren schrijft Iebeltje vliegen ze om mij heen. En 's avonds op de dakgoot kwetteren ze gezellig tegen elkaar. Sinds 4 jaar houd ik een lijstje bij wanneer de eerste boerenzwaluwen verschijnen. Hier komt het:

2012 14 april

2013 14 april

2014 11 april

2015 12 april.

Vorig jaar zijn we begonnen met het bouwen van een nieuwe stal. En deze week zag ik een paartje de nieuwe stal verkennen. Drie broedpaartjes hebben een nestje in de oude stal bezet. Deze stal is voor een deel reeds afgebroken en dat lijkt hun wat te hinderen om met nieuwe nestjes te starten. De deur is voor de stal vandaan en nu hadden we last van eksters die de nestjes wilden ruïneren. De boerenzwaluwen werden er erg onrustig van. Dat hebben we opgelost, tijdelijk hangt er een gordijn voor de ingang zodat de vliegopening kleiner is geworden. En gelukkig de eksters zijn verdwenen. We wonen aan de Jousterweg 60 net buiten Oudehaske.

Het bijhouden van de eerste aankomst van broedvogels in stallen, schuren, garages blijft een belangrijke indicatie dat de plaatselijke broedvogel(s) terug zijn gekeerd.

e. Dode albino boerenzwaluw geschonken aan Natuurmuseum in Leeuwarden.

Wyns ,30 juli 2015

Op internet verscheen deze publicatie dat beide albino boerenzwaluwen uit Wyns dood zijn gevonden.

WYNS - In juni 2015 werd al door verschillende Friese media bericht gedaan over twee jonge albino boerenzwaluwen in Wyns. Eén van de twee boerenzwaluwen is tegen het raam van een boerderij in Stiens gevlogen. Deze week mocht het Natuurmuseum Fryslân deze bijzondere vogel in ontvangst nemen. De witte boerenzwaluw is eind juni tegen het raam van de boerderij in Stiens gevlogen. De boerderij ligt aan de Dokkumer Ee. Aan de andere kant van het water ligt Wyns. Het jonge dier is waarschijnlijk op slag dood geweest.

Na overleg met de preparateur van het museum heeft de familie die de boerenzwaluw vond, het dier in de vriezer bewaard. Het Natuurmuseum Fryslân is heel blij met deze schenking. Dit is de eerste albino boerenzwaluw die het museum in haar collectie kan opnemen. De boerenzwaluw zal dan ook zeker een mooi plekje krijgen in het Natuurmuseum.

De tweede witte boerenzwaluw vond de familie een paar dagen later. Deze vogel was gepakt door een kat, waardoor er weinig van over was gebleven. Beide jongen hebben geen lang leven gehad. Het is bekend dat albino dieren weinig kans hebben om te overleven. Met hun opvallende uiterlijk zijn ze een makkelijke prooi voor roofdieren. Eén albino boerenzwaluw is al bijzonder, laat staan twee. Dit is dan ook, voor zover bekend bij het Natuurmuseum, niet eerder in Friesland voorgekomen.

Albinisme is een erfelijke afwijking. Het is weliswaar zeldzaam, maar komt bij alle diersoorten voor. Albinisme is meestal een recessieve eigenschap. Dat betekent dat beide ouders drager moeten zijn van een defect gen, anders openbaart de eigenschap zich niet. Beide jongen waren zuivere albino's en hadden witte veren, rode oogjes en kleurloze snaveltjes.

f. Ook in Engeland is een witte boerenzwaluw gezien.

In Engeland werd er door David Soons uit Gloucestershire ook een witte boerenzwaluw gezien. Hieronder de fotos en het verhaal erbij van de Fotograaf. Gelukkig bleef deze in leven.

Door Dave Soons

<http://www.birdguides.com/webzine/article.asp?a=5221>

Gloucestershire, September 2015 (Photos: Dave Soons)

Sunday 13th September 2015 Related pages

On Thursday 3 September 2015 I received a message from a friend stating that there was a 'white' [Barn Swallow](#) in the barn near his workshop in the Cirencester area. He asked whether I'd be interested in photographing it for the owners of the barn, this request being made under the provision that I did not share this information as they did not want anything publicising until the bird had left the premises.

Needless to say I jumped at the chance, and the following day I headed over to the site where the swallow had been seen. Thankfully I didn't have to wait long before it appeared. I was simply mesmerised —

Its grace and snowy-white plumage differentiated it so markedly from the other swallows in the vicinity. It looked almost angelic in flight!

Over the next couple of days I returned to the site, determined to get the best possible shots.

It was interesting to note how the other juvenile swallows treated the bird, an albino, so differently. They appeared to be singling it out and chased it around in flight.

I witnessed it being fed by the adults on several occasions, both in flight and perched, which was encouraging to see. It did occur to me that the adults would have no trouble picking it out from the other swallows in the sky or on the telegraph wires on which it was often resting!

All I can say is that it was a real privilege to spend a few hours with this special little bird.

Published below is a selection of my images.

Albino juvenile [Barn Swallow](#) , Gloucestershire, September 2015 (Photos: Dave Soons)

g. Overspelige boerenzwaluw dumpst ei bij biologische vader.

Tekst van de Blog van Willy van Strien

Zie <http://blog.willyvanstrien.nl/2015/07/03/hier-is-je-kind/>

Foto © Ken Billington (Wikimedia Commons)

Zoveel mogelijk jongen op de wereld zetten, daar gaat het ook bij boerenzwaluwen om. Adéla Petrželková en collega's ontdekten hoe boerenzwaluwen in schuren en stallen een bijzondere strategie toepassen. Een paartje zangvogels kan maar een beperkt aantal jongen grootbrengen in hun nest: vol is vol. Toch kan een vrouwtje nog een extra jong op de wereld zetten.

Ze dumpst een ei in het nest van een ander stel en laat het jong daar opgroeien. Dat gebeurt onder zangvogels nauwelijks, maar bij de boerenzwaluw wel.

Een vrouwtje dat een ei kwijt wil heeft genoeg mogelijke pleegouders om zich heen om het aan op te dringen. Boerenzwaluwen broeden namelijk in kolonies in schuren en stallen. Broedparasitisme – oftewel voor koekoek spelen – tegenover soortgenoten is bij hen algemene praktijk. In bijna een kwart van de nesten ligt een ei dat niet is gelegd door de vrouw des huizes, constateerden Adéla Petrželková en collega's uit DNA- analyses.

Vrouwtjes die een ei bij een ander stel dumpen worden ervoor beloond.

Zij krijgen inderdaad één jong meer dan het gemiddelde vrouwtje: ruwweg vijf in plaats van vier. De moeders die met het jong van een ander worden opgescheept betalen de rekening. In sommige geparasiteerde nesten groeit een extra jong op, maar andere geparasiteerde nesten hebben gewoon het gemiddelde aantal jongen. Gemiddeld vliegt er een half jong extra uit. Omdat een van de kleintjes een vreemde is, is er dus gemiddeld een half eigen jong minder. Het is nog onbekend hoe dat kan. Misschien leggen veel pleegmoeders zelf een ei minder als ze zien dat hun nest vol raakt; of misschien mikken parasiterende vrouwtjes er soms een ei uit voordat ze er zelf een leggen. Ook het mannetje van het ontvangende nest kan verlies lijden – maar vaak maakt hij er winst hij op, zo luidt de meest verrassende conclusie van het onderzoek. Petrželková ontdekte namelijk dat hij in bijna een op de drie keer de

biologische vader is van het opgedrongen jong. En in dat geval houdt hij er gemiddeld een half jong extra aan over. Net als veel andere soorten zangvogels die in paren leven, schrikken ook boerenwaluwen niet terug voor overspel. Een vrouwtje heeft een opgeslagen voorraad sperma beschikbaar voor bevruchting als ze een nieuw ei aanmaakt. Vaak paart ze toch opnieuw, en dan is de kans groot dat een zaadcel uit het laatst geleverde sperma het eitje bereikt. Zo kan ze jongen hebben van verschillende vaders. Als ze vreemd gaat en vervolgens het buitenechtelijke ei in het nest van een ander stel dumpt, kan het natuurlijk toevallig net bij de biologische vader terecht komen. Maar de onderzoekers rekenen voor dat het te vaak gebeurt om toeval te kunnen zijn. Ze doet het erom.

De biologische vader lijkt mee te werken. Een broedend stelt bewaakt het nest om vreemde eieren buiten te houden. Maar kennelijk doet het mannetje een oogje dicht als er een vrouwtje langs komt waarmee hij kort daarvoor heeft gepaard. Want dan is de kans groot dat het gebrachte jong van hem is. Jammer dan voor zijn partner.

Hij zou nog beter af zijn als de overspelige moeder haar ei zelf houdt, maar dan levert het haar geen winst op, dus dat wil zij niet altijd. Hij is ook beter af als ze het naar andere ouders brengt. Maar vanwege de waakzaamheid van de broedende vogels is dat niet altijd haalbaar. En zo rolt deze strategie van 'quasi parasitisme' eruit als goede optie voor beide overspelplegers.

Willy van Strien

Bron:

Petrželková, A., R. Micháľková, J., Albrechtová, J. Cepák, M. Honza, J. Kreisinger, P. Munclinger, M. Soudková, O. Tomášek & T. Albrecht, 2015. Brood parasitism and quasi-parasitism in the European barn swallow *Hirundo rustica rustica*. Behavioral Ecology and Sociobiology, 10 juni online. [Doi: 10.1007/s00265-015-1953-6](https://doi.org/10.1007/s00265-015-1953-6)

7. UIT DE OUDE DOOS.

Zo terugblikkend op het mijn onderzoek aan de boerenwaluw kwam ik enkele opmerkelijke dingen tegen in de oude verslagen. Vanaf 1992 ging ik na het werk savonds vaak nog even te boerenwaluw ringen. Tijdens die avond tochten maakte ik vaak wel iets opmerkelijks mee.

Net te laat om te ringen.

Omdat het ringwerk vaak na werktijd nog moet gebeuren, komt het regelmatig voor dat een legsel met kleine jongen nogal eens vergeten wordt. Zo was dit ook het geval met een legsel in Rotsterhaule bij van der Stouwe. Op 22 juni 1994 kwam ik net voor 08:00 uur savonds door de deur. Van de Stouwe riep me al toe... "als je voor de boerenwaluwen komt dan ben je net te laat, de hond heeft ze al op". Even keek ik hem aan met een verbaasde blik, doch merkte al snel dat hij meende wat hij zei. Het nest bleek door het gewicht van de jongen bezweken te zijn, en de jongen waren op en bij de mand van de hond op de grond gevallen. De hond had de jongen allemaal gepakt en opgegeten! Het nest was door van der Stouwe met wat touw en een plankje verstevigd. De boerenwaluwen accepteerden het nest weer en op 9 augustus 1994 kon ik toch nog drie nestjongen ringen.

Nestjongen verwarmen eieren vervolglegsel.

Bij de broeders Popma in Ballingbuer ringde ik op 26 juli 1995 een tweede legsel met **drie** nestjongen van 11 dagen oud die op 3 augustus zijn uitgevlogen. Op 26 juli lagen er maar drie nestjongen in het nest, geen onbevruchte eieren. Op 22 augustus kon ik in hetzelfde nest een derde (vervolg?) legsel met vier jongen van zeker 5 dagen oud ringen. Vooral dit laatste verbaasde me nogal. De eieren (4) zouden dan al op 17 augustus moeten zijn uitgekomen. Bij een broedduur van gemiddeld 14-16 dagen zou het eerste ei van dit vervolglegsel zo rond 30 juli al gelegd zijn. De nestjongen van de vorige legsel vlogen pas op 3 augustus uit hetgeen betekend dat de nestjongen van het tweede legsel mee verwarmd hebben in het nest. Dergelijke gevallen maak je niet veel mee, althans ik ken geen voorbeelden hiervan! Wel weten we dat wijfjes van andere nesten soms een ei deponeren in een ander nest of eigen nest. Opmerkelijk is het wel.

Bijzondere doodsoorzaak.

Bij Venema in Ouwsterhaule trof ik in 1994 tijdens een avondje ringen op een oud boerenzwaluwnest een nestjong aan tegen het rieten dak. Het nestjong was reeds opgedroogd en had een rietstengel dwars door het lijf gestoken. Waarschijnlijk is de nog jonge vogel op de een of andere manier in het nauw gekomen tussen het rieten dak en het nest en heeft het getracht de rietstengel met de rug weg te werken, wat tot gevolg had dat de scherpe rietstengel zich in het zachte lijfje boorde. Dergelijke doodsoorzaken komen zelden voor.

Vangen met het mistnet zorgt soms voor opmerkelijke voorvallen.

Al vroeg in mei probeerde ik in 1994 bij Fam. Lefferstra in Akmarijp de oude boerenzwaluwen te vangen en te controleren. Mijn eerste vangst was dan dat jaar ook wel heel bijzonder. Ik had het mistnet nog maar net voor de deur geplaatst toen er een Pauw(!) in vloog. Het vangnetje van twee meter was hier niet tegen bestand. De pauw schoot er dwars doorheen zodat ik het net wel kon afschrijven. Verbaast keek ik nog even naar het vrouwtje van de pauw die parmantig op het erf rondstapte. Hoe kon het nu gebeuren dat ik deze (nieuwe soort) niet had opgemerkt? De pauw bleek op de rommelzolder een nest met eieren te hebben zo bleek later. Bij de eerste (snelle) controle is de broedende pauw over het hoofd gezien.

De mistnetten zijn voor zwaluwen maar ook voor mensen moeilijk te zien als ze voor een schuurdeur of stalopening geplaatst zijn. Als ik vroeger in de begin jaren van mijn onderzoek bij een boerderij kwam meldde ik me altijd direct even bij de boer. Vroeg dan altijd of er ook een hond of katten aanwezig waren. Soms blijkt dat ook niet voldoende te zijn en enkele keren heb ik dan ook een boerin in het mistnet zien “hangen” die wild om haar heen slaat. Een enkeling kon daar achteraf dan wel begrip voor hebben dat het net geplaatst was om de boerenzwaluwen te vangen. Er waren er ook die zeiden “Ik ben al geringd hoor, laat mij maar weer vliegen!”. Sindsdien meld ik me dan ook elke keer vooraf telefonisch als ik bij een boerderij langskom om de vogels te vangen en te ringen, wel zo veilig en het kan soms een mistnet schelen.

8. Dankwoord en slot.

Als ringer ben ik in eerste instantie veel dank verschuldigd aan het Vogeltrekstation (VT) die mij in 2015 als vrijwilliger aan het wetenschappelijk ringonderzoek (al vanaf 1985) in ons land laat meewerken. Zonder een vergunning van het VT (Henk van der Jeugd) mag je geen vogels ringen en tevens onderzoeken. Als boerenzwaluw ringer kom ik natuurlijk op heel veel adressen in de provincie Friesland en zonder de toestemming van de eigenaren en bewoners van stallen, schuren, garages kan ik natuurlijk niet het noodzakelijke onderzoekswerk doen. Ik ben hun dan ook persoonlijk veel dank verschuldigd.

Sponsors nu meer dan welkom.

Het ringonderzoek aan vogels en met name aan boerenzwaluwen wordt flink duurder in ons land.

Ringers moeten plotseling van de **Belastingdienst in 2015** belasting betalen over de aangeschafte middelen zoals ringen, netten en andere zaken die noodzakelijk zijn voor het ringonderzoek. Door de Rijksoverheid wordt er maar **liefst 21% belasting** geheven op producten die de ringer nodig heeft voor zijn onderzoek. De kosten voor het onderzoek aan boerenzwaluwen worden niet vergoed door overheidsinstanties (KNAW/NIOO/Vogeltrekstation) zodat de onderzoeker alle kosten zelf moet betalen.

Het **ringwerk is vrijwilligerswerk** wat een bijdrage levert aan het Wetenschappelijk onderzoek en aan de samenleving. Daarin wordt persoonlijk **veel tijd** gestoken, vorig jaar zelfs **meer dan 400 uur** wat overeenkomt met **50 volle werkdagen van 8 uur!** Als je net zoals ik zo'n 1000 boerenzwaluwen per jaar ringt dan kost dit al snel 210 € (0.21 € per ring) en dan heb je het nog niet eens gehad over de reiskosten, de netten, stokken en andere middelen die je gebruikt bij het onderzoek. Vandaar ook dat het voor mij persoonlijk dan ook een steun in de rug is als ik van particulieren, verenigingen en of instellingen een sponsorbijdrage mag ontvangen.

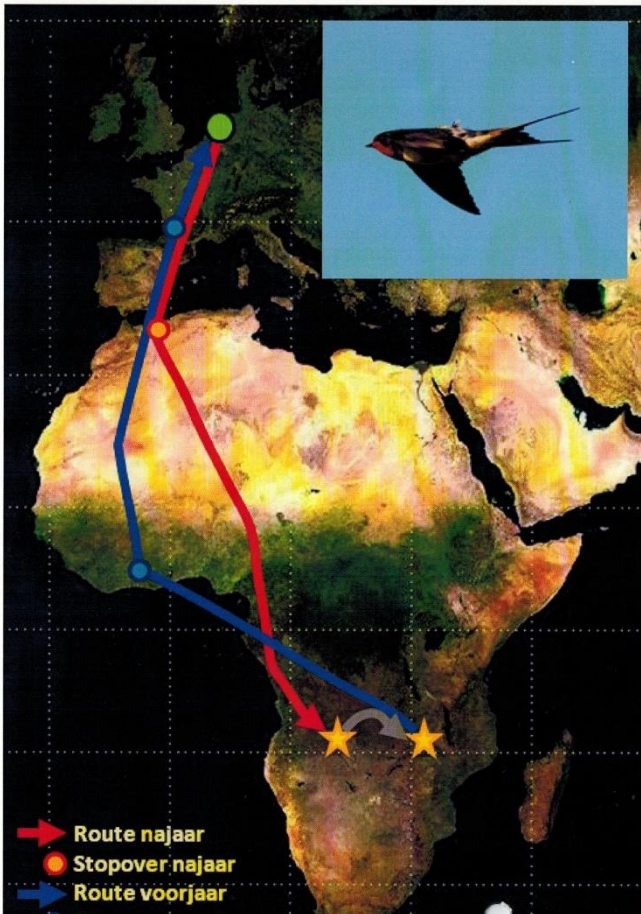
Ik doe dit onderzoek aan boerenzwaluwen nu al vanaf 1992 en in 2016 hoop ik dan (in goede gezondheid) ook 25 jaar vol te kunnen maken.

Boerenzwaluw Journaal 5 Friesland 2015

Voor iedere 20 € die ik ontvang koop ik een serie van 100 pootringetjes aan en als tegenprestatie ontvangen de sponsors dan bericht als een van "hun" geringde boerenzwaluwen meer dan 15 km van de ringplek terug gemeld worden samen met het digitale eindverslag. In 2015 kwam op deze wijze toch nog van twee sponsor een bedrag binnen van totaal 60 € en mochten diverse sponsoren (al vanaf 2011) bericht terugontvangen van "hun" boerenzwaluwen. Nieuwe sponsors zijn nu vooral erg welkom.

Bijdragen zijn welkom op rekening; NL76 RABO 0122 1605 84 met vermelding sponsorbijdrage boerenzwaluw onderzoek Friesland. Alvast bedankt voor de bijdrage en medewerking.

SPONSOR ONS VRIJWILLIGERSWERK OM MEER TE WETEN OVER BOERENZWALUWEN.

Familie S. Talsma, Warga

Boerenzwaluw, geolocator B882, ring AJ.85666

Najaarstrek (2011)

- Vertrek uit Nederland: 24 september
- Aankomst Zambia: 17 oktober
- Aantal reisdagen: 20
- Aantal stopover dagen: 3
- Totale duur: 23 dagen
- Totale afstand: 9600 km
- Totale migratiesnelheid: 419 km/dag
- Reissnelheid: 482 km/dag

Winter

- Zambia (bezoekt 2 verschillende gebieden)
- 17 okt – 13 nov & 22 nov – 12 mrt (139 dagen)

Voorjaarstrek (2012)

- Vertrek uit Zambia: 12 maart
- Aankomst in Nederland: 18 april
- Aantal reisdagen: 25
- Aantal stopover dagen: 12
- Totale duur: 37 dagen
- Totale afstand: 9860 km
- Totale migratiesnelheid: 266 km/dag
- Reissnelheid: 393 km/dag

Hebt U een vogel met ring gevonden meldt hem aan;

Onderzoeker: Jan de Jong **Gecertificeerd Vogelringer**

403/C09/R24/R44

E.A. Borgerstraat 66 8501 NG Joure

Tel. 0513-414788 email j.d.jongringer403@home.nl

Iedere vinder van een vogelring krijgt persoonlijk bericht over zijn vondst en ring retour !
